

MIRADOR

ja té un any de vida.

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Preu: 20 cènts. - Pelai, 62. Telèf. 15300. - Subscripció: 2'50 ptes. trimestre

Manifest del primer aniversari de MIRADOR

Resultats i experiències d'un any de vida

El nom d'aquest periòdic indica que preten ésser un mirador posat sobre aquesta bella terra. No assegurarem, però, que el lector hagi vist més terreny que nosaltres i que hagi tingut com nosaltres una ocasió tan excel·lent per a pendre el pols al país. Situats al 62 del carrer de Pelai, o sigui a la plaça de Catalunya, davant l'estació de Sarrià, ja no cal dir que vivim al llombregol de Catalunya. No deduirem d'això que ens considerem el centre del nostre petit món. Però, el caràcter del setmanari, tant com el nom de MIRADOR, ens han ofert una situació de privilegi.

Això ens ha permès, segons testimonis imparcials de gent dels més diversos matissos, acoblar al nostre voltant el públic més intel·ligent del país, la flor dels quatre diaris catalans. Es pot assegurar que MIRADOR visita la rectoria assolada i xiroia, l'antrè llibreg de l'anarquista, el gabinet de l'home estudiós, la llar de l'obrer conscient, la del burgès empedernit, la «bona societat» i les cel·les dels convents més austers. Tampoc no és exagerat de dir que qui no ens llegeix viu als llims i en la major ignorància de les coses que poden dir-se i saber-se sense perill i honestament. Perquè, ara que és l'hora de fer-ho constar — i no treiem d'això ni una engruna de vanitat — l'adhesió d'un grup nombrós ens posa i ens ha posat sovint en situació de publicar notícies verídiques procedents dels indrets més inversemblants. Sembla, doncs, segur que hem vingut a omplir un buit.

Posats al terreny de les confidències, començarem dient que si d'alguna cosa estem satisfets és del to que hem donat a MIRADOR. Tanta por ens fa el xarisme com el fals transcendentalisme. Són les dues tarres grosses del país, i no assegurarem que, repassant la col·lecció, no ens donéssim compte d'haver comès algun error. Creiem, però, que aquests errors inevitables, sobretot quan una publicació és tan tendra, no han desfocat el nostre setmanari.

Abans de fer un balanç una mica succin-te de l'any, o millor dit, una mica d'examen de consciència, no seria potser inútil recordar el nostre programa modestíssim, definir una vegada més el to d'aquest setmanari, i examinar els comentaris que ha provocat.

Recentment un escriptor molt eminent que no tindria tara si no li manqués la rodeta de la ironia, deia que en aquest país encara hi ha persones i «gentola» que es donen vergonya de dir-se savis. Tot reconeixent que cal un cert valor personal per dir aquesta frase, direm que aquesta tàctica no forma part del nostre sistema i que encara que entre els nostres col·laboradors hi figuren alguns savis, estem segurs que des de MIRADOR no es poden dir aquestes coses. Ens sembla que aquesta tàctica ja és una afirmació de principis.

No hem vingut a rebebrar res ni ningú. Ocorre, però, que en aquestes latituds sovint algun ciutadà, sense intervenció de mà forastera, s'omple de gas i quan no us en adoneu s'infla com un globus. Posar una mica de llast als peus d'aquest ascensionistes, evitar que torni aquella època de la prosopopeia barroca i que la genialitat es manifesti amb truculències ciclòniques, impedir que arribi a formar-se el convenciment que hem assolit un grau definitiu de perfecció i que el dubte i la ironia no són permesos és un dels capítols més importants del nostre programa.

Aquest programa ens ha obligat a citar noms. I més que noms — en aquesta època que ens obliga a cenyir-nos als afers literaris — hem citat textos. I estem tan contents d'aquesta feina que, si fóssim vanitosos, diríem el nom de tres personalitats que asseguruen que fem una obra d'higienització del país tan necessària com la que ha fet Pompeu Fabra respecte a l'idioma.

Es clar que encara podríem citar més noms i més textos, però ens hem imposat uns límits. Par altra part, potser no cal extralimitar-se perquè aviat no serà possible sortir al carrer a dissertar solemnement amb la toga romana posada.

Si haguéssim de fer una declaració equivalent a un manifest diríem que els ídols que trontollen quan la ironia s'alça com un marinada fresca, fan molt poca majestatat.

I si quan passa una mica de marinada tanquem les portes, gairebé podrà dir-se de nosaltres que estem gamats.

No hem destruït cap prestigi autèntic. Ens hem limitat a dir de tal o tal contemporani que fa els versos malament o que en prosa escriu pitjor, i hem citat textos i comprovants.

MIRADOR publica setmanalment de vint-i-cinc a trenta columnes de text, de les quals tres i ben escasses són destinades als ecos amb el títol de «Mirador indiscret».

Tota la fama de trencamotils, de reben-tistes i d'amants de la xafarderia ens ve d'això. I contra aquestes tres columnes i algun reportatge sobre temes divertits que a títol d'informació oferim a les famílies honestes que no tenen idea de la perversitat del món, publiquem unes columnes massisses sobre temes a vegades massa massissos per a una revista com la nostra. Han escrit a les pàgines de MIRADOR els filòsofs, els gramàtics, els historiadors i els millors

crítics de casa nostra, hem tret de casa llur algunes personalitats injustament oblidades i hem reforçat la col·laboració amb els noms de prestigiosos escriptors francesos. Hem resumit la política internacional i hem fet la crítica literària i artística amb un criteri sobre el qual poden manifestar-se les opinions més diverses, però no pot dir-se que sigui confusionari. Hem volgut ajudar a l'enlairament del nostre teatre, interessant

I amb els ecos hem fet una prova curiosa. Quan deliberadament hem afuixat i afinat el to, els mateixos senyors que ens acusen de reben-tistes han dit que MIRADOR s'ensopia i que els ecos no valien res. També hem pogut comprovar que no és precisament el mot d'esperit el que alguns lectors cerquen en aquesta secció, sinó l'anècdota càustica. Probablement els que es trobin l'any 1980 en el cas de recollir ecos podran proporcionar als seus lectors un material d'una altra qualitat. A risc de passar per provincians, i contràriament al que sobre aquest punt puguin opinar els escriptors, cada dia més escassos, que parlen en un estil oratori i declamatori i es creuen assistits per un ambient de solemnitat que contrasta amb llur insignificant moral i doctrinal, ens atrevim a dir que ens calen unes quantes lliçons més, una injecció més de literatura francesa, ja que no podem abastar la cultura francesa. Quan això sigui un fet, quan es pugui sostenir una polèmica literària o política sense insults, es podrà dir que hem arribat a la major edat. Actualment no hi ha polèmica que no voregi l'insult. I consti que a MIRADOR no hem sostingut cap polèmica d'aquesta mena.

Diu Baudelaire en un dels seus poemes en prosa, *A une heure du matin*, que a la una de la matinada, en tancar-se a la seva cambra, on si no troba el repòs posseïx el silenci, li plau de recapitular sobre els seus manaments i sobre els homes i les coses de què ha estat víctima.

Horrible vida! — diu. «He disputat generosament — escriu — contra el director d'un cert periòdic que a cada ob-jecció meya responia: C'est moi le parti des honnêtes gens, frase que podríem traduir: Les persones decents som aquí. Aquesta resposta — afegeix Baudelaire — equival a dir, o implica que tots els altres periòdics són redactats per co-quins.»

Encara que ens creiem ésser gent honesta i digna, no hem dit mai ni hem pensat coses així tan repel·lents. I el dia que aquesta tàctica tan grotesca es posés de moda tindríem compte que el nostre bon humor fos més correcte que mai i contrastés amb les intemperances.

Afortunadament no ens hem de defensar perquè tenim un públic addicte que ens ha fet un crèdit de confiança. Per altra part, si tenim adversaris, tampoc podríem fer-los canviar d'opinió. Un subscriptor de fora ens deia fa pocs dies per carta la següent afinesa que agraim molt: «Proporcions guardades, el cas de MIRADOR és comparable amb els temporals que susciten les opinions i l'estil de Voltaire: els que no el comprenen no l'estimen, i viceversa.»

Amb aquest esperit de millorament propi i de contribuir al millorament dels altres, plens d'esperança pels resultats i d'agraïment per les simpaties guanyades, anem a començar un altre any que desitgem tan profitós per als lectors com per a nosaltres.

Facsimil de la primera pàgina del nostre primer número

directament el públic en l'adjudicació d'un premi a l'obra més del seu gust, i, pel que fa al cinema, hem procurat amb les nostres sessions realitzar una tasca educativa i informativa a la vegada. I no obstant... tenim fama d'ésser un periòdic que ho rebebrava tot, però contra aquesta fama opo-sarem sovint la nostra convicció que fem obra constructiva — consti que això ho diem seriosament.

No hem vingut pas a implantar a Barcelona la literatura d'indiscrecions i ecos tan vella com la premsa catalana i com la premsa de tot el món. En aquest ram potser no hem introduït altra innovació que la d'aprofitar aquest sistema per la crítica literària, l'única crítica permesa en aquest moment.

Hem servit al lector ecos dels més diversos estils i gustos, i si no són més bons, més fins i delicats, creiem poder-ho dir amb franquesa, és que és difícil fer collita d'una literatura humorística millor, perquè no és gaire freqüent a casa nostra sentir mots d'esperit fruit d'una supervivència com els que els periòdics d'altres ambients més refinats poden cuinar i que en una nova secció especial del nostre setmanari hem pogut alguns cops transcriure, espigolant en els miradors de fora.

MIRADOR INDISCRET

Vetllades montserratines

L'escena en una de les cel·les del monestir de Montserrat. És a la vetlla. Mossèn Pagès, un conegut sacerdot organitzador de manta peregrinació a Lourdes i entusiasta dels miracles que allí tenen realitat, n'explicava alguns de prodigiosos. L'auditori apropiat a aquella piadosa conversa era format per senyores vídues i devotes que escoltavem Mossèn Pagès en èxtasi quasi mística.

Mossèn Pagès descrivia la vida en aquell santuari francès de fama universal, però una de les devotes, senyora riquíssima i enamorada de la Verge fins al fanatisme, deia:

— Tot el que vostè diu, Mossèn Pagès, és veritat, però li tinc de dir que jo, aquí a Montserrat al costat de la Verge, m'hi trobo tan bé, que no m'en mouria per res del món.

— Té molta raó, senyora Jover — va dir el Mossèn —. Ja ho crec si té raó, perquè aquí la Verge hi té la torre, la casa de camp, la seva estada en plena naturalesa voltada de pins i romaní... però desenganyis, senyora Jover... la clínica la té a Lourdes.

Més miracles

Aquest mateix Mossèn Pagès, al mateix monestir de Montserrat parlant amb un amic nostre, que és home de números i de comptes, li explicava amb números rodons la importància del Santuari de Lourdes i la riquesa estadística dels seus miracles.

— Si vostè em ve i em diu — deia Mossèn Pagès — que de miracles aparatosos, resplendents i definitius només en trobarem l'u per mil i encara, el que és de miracles insinuats, preparatoris, que indiquen la intenció de la Verge... ja ens en anem de seguida a un setanta per cent, més que menos.

El veritable miracle

Mossèn Pagès posat a parlar de miracles va acabar parlant amb un íntim amic nostre que per intel·ligència de l'anècdota diem que havia tingut la dissort de perdre un germà seu que en morir li deixà uns cinquanta mil duros.

Aquest amic nostre, que no creu en miracles, en escoltar Mossèn Pagès no va poder dissimular l'efecte còmic que li feien les paraules del propagador de Lourdes.

— Em sembla — va insinuar Mossèn Pagès — que vostè en miracles no hi creu... — Que no hi crec diu? Només li diré que jo tenia un germà que va anar a Lourdes acompanyar la meua mare en una peregrinació i en retornar va morir al cap de quinze dies. Jo no li negaré que això sigui un miracle, perquè si l'hi negués, vostè em podria demostrar que és un miracle a favor meu...

Anacronisme

La concertista Paquita Madriguera, de retorn d'Amèrica del Sud, visitava les ruïnes d'Empúries. Un amable informat cicerone no planyia les explicacions ni els detalls.

— Aquí, veuen, és on es va trobar aquell Esculapi actualment al Museu de Barcelona.

— Ah! Ja hi havia escolapis en aquell temps? — va fer, tota estranyada, la pianista.

Origen d'una frase famosa

«Això, diga-m'ho a peu.» És una frase que hem sentit en medis erudits i de la qual poca gent sap l'origen. La frase és de l'eminent advocat Maurici Serrahima, nom gloriós que els advocats no oblidaran encara que el poble no hi vegi més que el nom d'un carrer de Gràcia que va del carrer Gran al Torrent de l'Olla, prop de la plaça dels Josepets.

Heus aquí l'origen de la frase: Un home d'educació superior es trobà un dia en el cas d'haver de consultar don Maurici Serrahima. El client va estudiar molt bé la qüestió i això li va permetre fer davant de l'avocat un gran discurs molt erudit, gairebé impertinent.

Quan el client hagué acabat, don Maurici va dir senzillament:

— Tot això que m'ha dit a cavall, digui-m'ho a peu.

El lector reconeixerà fàcilment que pocs homes de la generació de don Maurici Serrahima i ben pocs dels nostres contemporanis estan en condicions de fer frases de tant d'esperit com aquesta.

La fi d'un rellotge de butxaca

Posats a parlar de don Maurici Serrahima, volem recordar una altra de les seves anècdotes famoses. Don Maurici era un home molt enginyós capaç de fer passar una bona estona amb els seus jocs de mans.

Trobat-se un dia en una reunió que s'ensopia, algú va fer observar irònicament que don Maurici podia divertir la concurrència amb els seus jocs de mans.

Don Maurici, dissimulant que s'hagués molestat, va accedir al prec. La primera operació del joc de mans va consistir a demanar el rellotge a l'home que havia rebrat irònicament les facultats malabaristes del gran advocat.

Quan don Maurici va tenir el rellotge — un rellotge d'or magnífic — va demanar un morter i una mà de morter. Dintre el morter el rellotge va ésser enèrgicament batut com si don Maurici es proposés fer una picada.

La concurrència contemplava l'operació amb esglai. Quan el rellotge ja no era rellotge i era completament aixalat i trinxat, don Maurici va suspendre l'operació dient amb fingida perplexitat:

— Ara no sé com s'acaba aquest joc de mans.

I amb la major innocència va donar el morter al propietari del rellotge, operació que sense la ironia de don Maurici Serrahima repeteixen sovint certs pedants que reclamen la seva intervenció en afers transcendents sense pensar en el ridícul d'haver de tornar el rellotge i de sentir-se:

— I ara qui ho arregla això?

El preu de la glòria

Un empresari i un periodista. El periodista malda perquè li estrenin una obra que ha dut molt de temps sota l'aixella. L'empresari ahega que està fàcil d'obres que han d'estrenar-se. El periodista no es dona per vençut, insisteix. A l'últim, l'empresari troba la bona excusa.

— Veieu? Si us moríssiu, us estrenaria de seguida. Seria una ocasió magnífica. Animeu-vos-hi.

Diàleg trist

Un migdia gris d'hivern i, per tant, propici a l'eclosió del pessimisme, a l'Ateneu Barcelonès, l'Adrià Gual es planya a Poal-Aregall. Les seves paraules ressonen en la soledat d'aquella hora:

— Els que escrivim — diu — hem d'esperar la mort física si volem veure justament valoritzada la nostra obra literària. Dit d'una altra manera: una mort prematura sol donar un gran prestigi. Ja em puc estalviar de posar-vos exemples recents.

En Poal-Aregall assent amb un cop de cap formidable. En Gual precisa:

— Per exemple: si a vós, amic Poal, un dia d'aquests — Déu no ho vulgui — us haguéssim de comptar entre aquests exemples — Déu no ho vulgui — veuríem com el vostre paper literari pujaria, de cop, cent enters.

— Home — fa Poal Aregall, probablement influenciat per aquella hora grisa d'Ateneu —, estic absolutament d'acord amb això que deieu, amic Gual. I, parlant amb franquesa, no veieu, en la meua darrera obra *La mort m'ha deixat de banda*, com una mena de presentiment?

Només hi manca el sorollet de les gotes de pluja esclafant-se damunt les lloses lluntes del pati.

Les traduccions fàcils

Moltes vegades haurem sentit dir com és de fàcil i semblant el català per un castellà; literàriament, però, s'han donat moltes proves que no és pas cosa planera la versió a l'espanyol, de les obres catalanes.

I la nova Societat editorial que es proposa la meritòria labor de divulgar els nostres llibres en castellà, farà bé de prevenir-se per evitar casos que com en *El Pueblo Gris* es tradueixi «una dona dolenta» per «una mujer doliente».

Però el que ens sembla la més notable de totes és l'equivalent que a la frase d'un dels personatges d'*Els Vells*, es donava en la traducció espanyola.

«— Oh, vós raí...!» — diu un dels personatges de l'Iglèsies en l'idioma original.

«— Oh! este es el rey...!» — es feia dir a l'actor de parla castellana.

Com pot veure's, no era pas ben bé la mateixa cosa.

Tipus Bretons

(Dibuix inèdit de Domingo.)

Les sensacions eròtiques d'un menorot

Octavi Saltor ha declarat des de La Nau que si bé en alguns delicats matisos de l'esperit és un refinadàs, en les que afecten al menjar no mira tan prim. I després diu: «Rellegim un dia amb l'inoblidable Ventura Gassol els seus «Versos a Bartrina», acabats d'escriure, i dels quals tinc, per cert, l'original. I cercàvem endebades el mot propi per a definir una sensació eròtica difícilíssima, en la figura i en el poeta, i que ritmés un vers en el seu punt just. Una imatge manllevada al parlar va resoldre'ns-el. És aquell vers que fa: «Que ets saborosa, fruita degustada!» Era — per fi! — realment això el que volia dir, el que volia «qualificar» el poeta...»

Valor personal

A Patria, diari de Manresa, ha sortit un article blasfem, des del punt de vista de la moral, la darrera obra de Soldevila. El tal article és escrit en un català tan grotesc, ple dels pitjors castellanismes, que cal fer saber que Gaston Gerard que el signa no és ningú més que el senyor Josep M. Gich, director de Catalunya Social. Com a coratge, el d'aquest senyor és innegable: té el de les seves opinions i el d'escriure malament.

Asuerisme

En un grup de metges es parlava de les altes activitats dels deixebles d'Asuero. — El Dr. Samora Ribas, explicava un, ara es dedica al cinema. L'altre dia convidà uns quants amics a veure, al Teatre Apolo, la seva primera pel·lícula. S'apagaren els llums, aparegué el seu despatx, els diversos aparells, el doctor alludit, els malalts. Començà la consulta. Com una «vedette» autèntica, el doctor feia entrar el malalt; el presentava al públic perquè aquest s'adonés que portava crosseis i li tocava el nas i... oli en un llum, l'ex-malalt llançava les crosseis i amunt els cors.

— Doncs encara que us en rieu, replicà un altre, en aquesta temporada s'ha guanyat deu mil duros com si res. Ha posat un despatx que és una meravella; una taula magnífica de ministre veritat, uns sillons, unes llibreries... i damunt de la taula, aguantats per aquelles figures, també magnífiques, que serveixen per aguantar uns quants llibres damunt del piano, uns quants llibres magníficament relligats i al llom d'un d'ells, encara més magníficament relligat que els altres, Las mil distintas maneras de ganarse la vida!

Però el més bo del cas és que el plaga jurava i perjura que allò era cert i que s'hi podia pujar de peus!

"Energètic Barcelona"

La Raymond-Whitcomb, companyia organitzadora de viatges dels E.E. U.U., anuncia una «tournee». Veiem entre altres ciutats, anomenades sense cap qualificatiu, la nostra Barcelona amb el següent epítet: «energètica»: «Energètic Barcelona», diu l'anunci que hem llegit a The National Geographic Magazine. Ja ho veu, doctor Cervera.

Estas punzadas tan tremendas y profundas que con el dolor de muelas nos hacen perder el mundo de vista, nos ponen nerviosos e intratables. ¿Quién, al padecer de dolor de muelas, no ha sentido deseos irresistibles de acabar con el mismo de una manera u otra? Y sin embargo cuán fácil resulta esto cuando se escoge la

CAFIASPIRINA

el remedio más eficaz e insuperable también contra las neuralgias, dolores de cabeza, de oídos, así como contra los que acompañan a las molestias periódicas de las señoras.

Aumenta el bienestar, despeja el cerebro y no ataca el corazón ni los riñones.

Desconfiad de las tabletas sueltas.

Aigua mineral natural

Vichy Català

Digestiva

Excel·lent per a taula

MIRADOR vist per dins

Pelai, 62, si sou servits. Agafeu l'ascensor: tram, tram, tram, quatre pisos. Un cartell a la porta de mà dreta: MIRADOR, Setmanari de Literatura, Art i Política. Entreu, sou a casa vostra...

Una mica de rebedor. La sala de Redacció (això és un dir). A la dreta, les oficines de l'Administració. A l'esquerra, el despatx del Director. Al fons una galeria que té la particularitat d'abocar-se sobre un paisatge urbà atapeït i confusionari. Al capdavant de tot, una mica de mar, una mica de port, un bon tros de Montjuïc, i, als vespres, els llums de l'Exposició.

Jo no sé ben bé si ens ho mereixem, però resulta que la nostra Redacció s'aguantava com si diguéssim sobre un núvol xop de melodies. Aquesta atmosfera musical ens la proporcionen gratuïtament les orquestres de la Granja Royal, de l'American Bar, i les trompetes de la caserna del Bonsucceés. Quan obrim els balcons, entra un aire ple de sonoritats i els poetes de la casa tenen ocasió de poder fer una remarca lírica.

La nostra casa té, entre altres avantatges, el que no està feta per a treballar-hi. Tret d'alguns casos desesperats, no veureu mai ningú que escrigui. Tenim unes quantes quarelles i un parell o tres de tinters perquè no sigui dit. Això lleva a la Redacció aquell aire de mal humor que tenen els establiments on es treballa realment. Sols En Rossend Llates trenca de tant en tant aquest saborós ritme de vagància. El xicot, però, té les seves raons particulars. Resulta que En Llates escriu els articles a una velocitat vertiginosa. Aquesta facilitat és, en general, mal apreciada. En Llates ho sap i ha decidit escriure els seus articles per a La Publicitat a MIRADOR i els articles que

tar la qualitat i la quantitat de la reunió. L'assistència femenina es limita ara per ara a les agradables però escadusseres visites de la senyora Aurora Bertrana i de les senyorettes Arquimbau, Carme Montoriol i Lluïcia Canyà; no obstant, tot fa preveure

Quan llegeixin un eco molt bo i En Regàs no els hagi vingut a dir res, poden estar també segurs d'una cosa: que no és fet d'En Regàs.

En uns certs dies i en unes determinades hores, Manuel Brunet, Just Cabot i Víctor Hurtado es tanquen en el despatx de la direcció. Van armats amb un llapis blau i comencen de fer ratlles sobre un exemplar endarrerit del periòdic.

— Què passa? — ens preguntem els que ens hem quedat a fora.

— Calieu!... Es que fan projectes...

Al cap de mitja hora, els tres personatges surten del despatx, embellits per l'aureola del misteri. No hi ha pas res a fer. Mai més no se sabrà el que En Brunet, En Cabot i l'Hurtado han acordat allí dintre. Són d'aquella mena de gent que s'emporta els secrets a la tomba.

Quan a L'Esquella de la Torratxa ens van dir que la gent de MIRADOR érem nois de casa bona, hem de confessar-ho, van posar els dits a la llaga. Encara que compremem que des de L'Esquella es critiqui amb tota l'energia del cas la gent que tenen la funesta mania de voler cobrar els articles, trobem que això no justifica el fet de llençar-nos a la cara amb un to tan despectiu la qualificació de nois de casa bona.

Per altres bandes, el punt de vista peyoratiu té una intenció ben diferent. Hom s'imagina la ponya de MIRADOR com una reunió de mastegatxes, plens de veri i de males intencions, que anem rosegant amb ferocitat les arrels dels més sòlids prestigis del país.

Perquè no hi falti res, a MIRADOR tenim també un redactor fantasma. És el misteriós J. G. dels discos. Ningú l'ha vist mai.

MANUEL BRUNET

que la bona voluntat del nostre director serà llargament premiada i que la representació del sexe ex-feble serà encara més brillant.

Perquè no hi falti res, a MIRADOR tenim també un redactor fantasma. És el misteriós J. G. dels discos. Ningú l'ha vist mai.

publica a MIRADOR els escriu a La Publicitat. Així tothom pot cultivar l'esperança que aquella allarmant fertilitat només la dedica als altres...

Per altra banda — tornant al que dèiem — la decoració del local no és gens a propòsit per suggerir una necessitat irresistible de guanyar-se el pa amb la suor del front. Tenim les parets cobertes de cartells de Paul Colin. Els seus tons llampanants i cridaners constitueixen, més aviat, una invitació a una disbauxa discreta i enraonada.

Quan Paul Colin va estar darrerament a Barcelona, se li va acudir un dia de venir a MIRADOR. Compteu la seva sorpresa en trobar-se aquell bé de Déu d'obres seves! No hi va haver pas manera de fer-li entendre que no es tractava de cap homenatge premeditat ni de circumstàncies.

— Tout de même, vous êtes trop, trop gentils!

I després ens va recomanar un a un que, quan anéssim a París, no ens descuidéssim pas d'anar a sopar a casa seva.

De fet, l'animació, a MIRADOR, comença a les cinc de la tarda. En aquella hora En Manuel Brunet es dedica a rebre les visites de compromís i a donar esperances als col·laboradors espontanis, que, de la porta estant, apunten un nas ple de timidesa. En Brunet serveix molt per aquestes coses, i té una manera de dir a la gent: «Laboreu!, laboreu!», que no hi ha ningú que no pugui alimetar l'íntima satisfacció de creure que els seus treballs són d'una importància capital per la vida i la glòria del setmanari.

A mesura que va fent-se fosc, compareixen els habituals. Rossend Llates, Ramon Pei, Armand Obiols, Just Cabot, Màrius Gifreda, Josep Palau, Sagarra, Víctor Hurtado, Passarell, Joan Tomàs, Feliu Elies, Francesc Trabal, Joaquim Ventalló, Joan Mínguez, Opisso, Cortés, Bon, Jordana, Fenosa, Francesc Madrid, Joan Ors, Xavier Regàs, etc. I diem ectètera, perquè l'enumeració es faria interminable i semblaria una d'aquelles llistes d'adhesions que solen llegir els secretaris dels banquetes literaris i artístics. MIRADOR, en certa manera, es podria fer seva aquella divisa de La Veu que deia que a la Lluga hi cap tothom. De tant en tant, l'ascensor ens puja encara més prestigi, i gent com En Carles Soldevila, Pompeu Fabra, Joaquim Borralleras, Pous i Pagès vénen a augmen-

Existeix, realment? Sembla que sí. Hi ha qui diu que és el Pare Miquel d'Espulgues, però jo, a dir veritat, no ho he cregut mai.

Entre els visitants no habituals, però imprescindible, es distingeix per la seva forta personalitat, el senyor que ve a protestar de l'eco. Lluny del que podria fer preveure la seva posició de persona ofesa, el senyor que ve a protestar de l'eco presenta l'espectacle

Ni una cosa ni l'altra. Les converses de la Redacció tenen un to tranquil i reposat. Hom s'interessa per l'estat del peu d'En Màrius Gifreda (aquest xicot no se'n acabarà mai de posar bol!), per la darrera descoberta de Ramon Pei en la selva frondosa de l'empirisme, per l'article que En Joan Tomàs no escriurà... Una vida patriarcal, vaja.

La secció de mots d'esperit la tenim encarregada a En Sagarra, En Llates i En Cabot. Se'n surten bastant bé. Francesc Madrid compareix amb dotze llibres, quinze revistes i quaranta tres diaris, i ens diu quatre coses de l'estranger il·lustre arribat més de fresc. El crític Palau ens parla dels seus amors i els seus odis cinematogràfics, i tots esperem el dia que aquest xicot tindrà prou poder per poder fer cremar sobre una pira de cel·loide aquests directores que no saben el que es fan. En Passarell ens reporta totes les novetats del Paral·lel i algun potin endarrerit de Badalona. En Brunet i l'Armand Obiols es passen aquella mitja horeta diària parlant d'En Riba Brancs. En Víctor Hurtado estén sobre tot plegat la capa lubricant de l'organització. L'administrador Sr. Sancho fingeix sense èxit la seva enrabada de torn, Etc., etcètera.

— I vos qué — preguntarà el lector. — Jo? Res... JOSEP MARIA PLANES

D'esquerra a dreta, a dalt: Bon, Just Cabot, Màrius Gifreda, J. Grau, Víctor Hurtado, Rosend Llates, Francesc Madrid. A baix: J. Palau, Ramon Pei, Josep Maria Planes, Josep Maria de Sagarra, Joaquim Ventalló. Al final de l'article: Baldo-

mer Sancho. (Apunts de Bon.)

reconfortant de la desolació amable i continguda. Aquest senyor s'expressa amb un llenguatge planyiviol, ple de reserves i de concessions, perquè ell ja sap «que aquestes coses no tenen cap importància», però, de totes maneres... Posades les coses en aquest pla, naturalment, no hi ha forma humana d'amagar al senyor que ve a protestar de l'eco que està carregat de raó.

L'únic espectacle una mica violent que s'ha donat a la nostra Redacció correspon a la iniciativa privada del senyor Joan Chabàs. La cosa va anar com una seda. Es varen fer els crits de ritual, i com que nosaltres érem vuit i ell anava sol, el senyor Chabàs va poder marxar sense haver tingut de pegar a ningú.

Qui escriu els ecos de Mirador indiscret? Heus aquí l'enigma que preocupa a molta gent. Doncs bé, vist que avui fa l'any i estem en pla de confidències, ja ho podem dir. Els ecos els escrivim tots. En dir tots, hi comptem també els col·laboradors espontanis que per carta o per telèfon tenen l'amabilitat de comunicar-nos les seves notícies. El trist del cas és que els ecos més bons, en la seva majoria, es queden sense publicar. El lector es pot imaginar fàcilment les causes.

L'eco és un material preciós que s'ha de manipular amb un cert compte. Però més que escriure un eco, el que costa és fer-lo. És en aquest sentit que podem afirmar que els col·laboradors més il·lustres de Mirador indiscret són els nostres amics Francesc Pujols i Francesc Camps i Margarit. Altres detalls a retenir: Quan vegin un eco molt llarg, hi poden pujar de peus: és fet d'En Ventalló.

reconfortant de la desolació amable i continguda. Aquest senyor s'expressa amb un llenguatge planyiviol, ple de reserves i de concessions, perquè ell ja sap «que aquestes coses no tenen cap importància», però, de totes maneres... Posades les coses en aquest pla, naturalment, no hi ha forma humana d'amagar al senyor que ve a protestar de l'eco que està carregat de raó.

L'únic espectacle una mica violent que s'ha donat a la nostra Redacció correspon a la iniciativa privada del senyor Joan Chabàs. La cosa va anar com una seda. Es varen fer els crits de ritual, i com que nosaltres érem vuit i ell anava sol, el senyor Chabàs va poder marxar sense haver tingut de pegar a ningú.

Qui escriu els ecos de Mirador indiscret? Heus aquí l'enigma que preocupa a molta gent. Doncs bé, vist que avui fa l'any i estem en pla de confidències, ja ho podem dir. Els ecos els escrivim tots. En dir tots, hi comptem també els col·laboradors espontanis que per carta o per telèfon tenen l'amabilitat de comunicar-nos les seves notícies. El trist del cas és que els ecos més bons, en la seva majoria, es queden sense publicar. El lector es pot imaginar fàcilment les causes.

L'eco és un material preciós que s'ha de manipular amb un cert compte. Però més que escriure un eco, el que costa és fer-lo. És en aquest sentit que podem afirmar que els col·laboradors més il·lustres de Mirador indiscret són els nostres amics Francesc Pujols i Francesc Camps i Margarit. Altres detalls a retenir: Quan vegin un eco molt llarg, hi poden pujar de peus: és fet d'En Ventalló.

reconfortant de la desolació amable i continguda. Aquest senyor s'expressa amb un llenguatge planyiviol, ple de reserves i de concessions, perquè ell ja sap «que aquestes coses no tenen cap importància», però, de totes maneres... Posades les coses en aquest pla, naturalment, no hi ha forma humana d'amagar al senyor que ve a protestar de l'eco que està carregat de raó.

L'únic espectacle una mica violent que s'ha donat a la nostra Redacció correspon a la iniciativa privada del senyor Joan Chabàs. La cosa va anar com una seda. Es varen fer els crits de ritual, i com que nosaltres érem vuit i ell anava sol, el senyor Chabàs va poder marxar sense haver tingut de pegar a ningú.

Qui escriu els ecos de Mirador indiscret? Heus aquí l'enigma que preocupa a molta gent. Doncs bé, vist que avui fa l'any i estem en pla de confidències, ja ho podem dir. Els ecos els escrivim tots. En dir tots, hi comptem també els col·laboradors espontanis que per carta o per telèfon tenen l'amabilitat de comunicar-nos les seves notícies. El trist del cas és que els ecos més bons, en la seva majoria, es queden sense publicar. El lector es pot imaginar fàcilment les causes.

L'eco és un material preciós que s'ha de manipular amb un cert compte. Però més que escriure un eco, el que costa és fer-lo. És en aquest sentit que podem afirmar que els col·laboradors més il·lustres de Mirador indiscret són els nostres amics Francesc Pujols i Francesc Camps i Margarit. Altres detalls a retenir: Quan vegin un eco molt llarg, hi poden pujar de peus: és fet d'En Ventalló.

reconfortant de la desolació amable i continguda. Aquest senyor s'expressa amb un llenguatge planyiviol, ple de reserves i de concessions, perquè ell ja sap «que aquestes coses no tenen cap importància», però, de totes maneres... Posades les coses en aquest pla, naturalment, no hi ha forma humana d'amagar al senyor que ve a protestar de l'eco que està carregat de raó.

L'únic espectacle una mica violent que s'ha donat a la nostra Redacció correspon a la iniciativa privada del senyor Joan Chabàs. La cosa va anar com una seda. Es varen fer els crits de ritual, i com que nosaltres érem vuit i ell anava sol, el senyor Chabàs va poder marxar sense haver tingut de pegar a ningú.

L'APERITIU

Sobre el tracte social. — Un dia de calor, d'aquells que fonen el carei artificial de les ulleres més ben presentades, vaig tenir el gust de rodar pels llocs més cèntrics de Barcelona en el moment que es podia el sol; vaig anar a veure un picot glaçat, vaig sopar no precisament amb quatre esgarrapades, sinó amb una gran calma i evitant el mínim esforç, vaig anar als llocs usuals de penya i de conversa, vaig seguir terrasses, vaig fer tot el que s'ha de fer, per arribar en pau i tranquil·litat a la sortida del sol, i durant tota la meua odissea no vaig trobar ni una sola persona coneguda, ni una ànima que em digués adéu, o si més no: Déu te guard, bèstia!

La sensació d'aquella nit d'estiu no era de somni, sinó d'una realitat pèssima i asfixiant. A la meua boca només hi trobava un gust de cautxú líquid, les parets del cor se'm convertien d'aquesta mateixa substància tropical, i les orenetes — que encara n'hi havia alguna que volava traient un pam de llengua — m'anaven filant una boira de tristesa, de soledat, de catàstrofe econòmica.

Una persona com jo, tan antirousseauiana, tan fàcil al somriure, a la barretada, i a no venir-me mai d'una hora quan es tracta de discutir temes elevadíssims o esqueixats, em trobava aquell vespre d'estiu en la condició d'ombra anònima, d'un indocumentat trist que va caçant pells de conill, puntes de cigar i mirades corrosives. Ja podia allargar la copa de whisky, ja podia llençar trompetes de fum, com un virtuós del tabac, escoltant rostres inhospitalaris, maquillats de suor i d'inconseqüència!

Això em va passar, només que una sola nit, en el lloc que podríem dir-ne el meu radi d'acció i de conversa. Tots el meus coneguts eren fora, o estaven amagats en un celler imaginari, cercant la fresca que es desprèn de les penques de permil rànçies i de les botes de vi misterioses i poc comunicatives.

Confesso que la sensació d'aquella nit l'he ancorada després moltes vegades, fins l'he cercada en altres ciutats, en les quals afortunadament no coneix ningú. La gràcia de poder passar tot un dia, i tota una setmana si cal, sense fer ús del diàleg i sense fer ús de la barretada, només en el cas solemne de quan passa un mort a cavall seguit dels parents i les amistats, és una de les gràcies més pures i més reposades d'això que em diem el tracte social.

Perquè aquest tracte social no hi ha dubte que té els seus avantatges. Us pot proporcionar un matrimoni, i si no un matrimoni una aventura que us deixi el paladar perfumat; us pot proporcionar una suma x de diner, un duel, o bé que us regalin una nevera «Foca» o que un dia sortiu retratat als diaris tirant serpentes o duent del braç una cafetera disfressada de senyora. Això i moltes altres coses útils es poden pendre del tracte i la vida de relació.

Però també se'n desprenen coses tristíssimes. Heu de comptar que des del moment que us heu rentat, afaitat i vestit, i duen un «trajet» que no contradigui massa la moda de l'any, i un barret que no delati una absoluta misèria, si a més a més feu voleiar un bastó entre els dits i lluiu un abric que abriga, podeu comptar que la vostra persona s'ha convertit en un d'aquells cartons per tirar al blanc. No teniu més remei que acceptar la conversa, o les quatre paraules, que de vegades són quatre centes, del senyor o la senyora que trobeu a l'escala, que trobeu al carrer, al tramvia, a ca'l perruquer, a ca'l cirabotes, a totes les terrasses, als casinos i a les cases particulars; tant si voleu pensar com si voleu escriure, com si no voleu fer res, sou un home vestit segons les regles de la civilització, que s'utilitza com a instrument de tracte social, i fóra molt mal vist que en el moment que van a utilitzar-vos, adoptéssiu una actitud excèntrica, o féssiu com els elefants que tiren un raig d'aigua pel nas, com els cargols que s'amaguen dintre la closca, o com els simis que ensenyen les dents o sense cap mena de pudor ni decència es comencen a gratar allí on més els convé. Nosaltres, amb coll, corbata, punys, bastó i cèdula, ens veiem obligats a produir-nos d'una manera correcta, i aquesta correcció ens crea malalties de cor, neuralgies intenses, dispènsies inconcessables, i sobretot, aquest profund, aquest desesperat avoriment que neix d'allò que em diem una «llauna».

Hi ha senyor que no us interessa en absolut i que per altra banda no us té cap simpatia, que us el trobeu pel carrer i us acompanya hores i quilòmetres, dient coses inútils, mal construïdes gramaticalment, i tot això ho fa de vegades per timidesa, per manca d'iniciativa, perquè no sap com trobar el moment de dir-vos «passi-ho bé»; i encara gràcies que no us expliqui l'argument d'una comèdia o d'una novel·la pornogràfica, o bé la història d'un plet, o de l'extirpació del ovaris de la seva senyora amb una precisió de detalls clínics que us treuen la gana de sopar.

Hi ha personatge que es creu obligat a donar-vos conversa, a seure a la vostra taula quan us veu sol, o quan veu que esteu parlant a l'orella d'una senyora, amb els llavis materialment penjats a les arracades. Hi ha gent inoportuna a consciència i a contraracó, que duen la seva condició a l'heroisme i al monstrosos.

Jo ja comprenc que no es poden adoptar mesures radicals, però per evitar llunes i desgraciades intrusions, seria útil portar penjats al coll uns retolets que diguessin «Lliure» o bé «Occupat», com les cabines telefòniques, com les cabines diguem-ne higièniques, o les places dels trens alemanys. I encara que us vegessin sol en una terrassa, si d'úieu el cartell d'«occupat» damunt de la corbata, sabríeu que sou salvat i que el vostre pensament o la vostra mandra seguirien fàcilment la trajectòria.

I la cosa es podria complicar una mica més, en el cartell s'hi podria dir: «Admeto dues paraules», o bé: «Estic a disposició del primer vingut només que per quatre centes cinquanta paraules», o bé: «Avui no em ve d'un tanto; puc aguantar tota mena d'inconveniències i de procacitats». Si les coses s'arreglessin en un sentit així, o en un sentit semblant, la vida de relació es convertiria en una beguda més alcoholitzada, més digestiva i més amable.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

Panait Istrati a Rússia

El primer que em va parlar de Panait Istrati va ésser l'amic Carles Esplà en un dels meus viatges a París. Havia estat la revelació literària de la temporada. Varem demanar el seu darrer llibre en tots els llocs de venda que trobarem pel camí, i no el vaig poder haver. Un revolucionari romanès? Per què no? Però m'escama. El fet és que no em va vagar de conèixer el Panait Istrati literat, i ara coneix el Panait Istrati pamfletista. Porta publicats tres volums sota el títol comú *Envers l'altra flama* i els dos darrers amb els subtítols *Soviets 1929* i *La Rússia nua*, que són el resultat de les veves impressions d'una estada de setze mesos a la Rússia soviètica. L'Esplà haurà comprès ara la meua escama.

Panait Istrati, que ha estat obrer de molts oficis, va anar a Rússia, segons explica, ple d'illusos, i n'ha sortit indignat. Els seus llibres estan escrits amb ràbia, traient foc pels queixals. Segons ell, els escriptors estrangers que han publicat les impressions de visites d'unes setmanes no saben el que han vist ni el que diuen. Ell sí. Ha viscut, el que se'n diu viscut, prop d'un any i mig amb l'element oficial de l'Estat i amb el poble; i llevat del pagament amb certa esplendidesa dels drets d'autor de les obres que li han publicat a Rússia, tot és absurd, canalles i miserable.

Quan heu tancat el primer volum, teniu la impressió que l'Estat soviètic està molt malalt; però que Panait Istrati no ha estat mai bolxevista ni comunista. Si no fos una vaga referència a l'oposició de Trotski que li serveix per a recolzar la seva protesta, ningú no endevinarà, per la incoherència del seu ideari, de quina mena serien les il·lusions de quan va emprendre el viatge a Rússia.

Els altres dos volums tenen un to diferent. No són tan literaris, ni tan declamatoris. Són una nova requisitòria fiscal contra els soviets, però ja més clarament contra els soviets de Stalin. Com que el mateix Istrati diu que ha escrit els seus llibres en col·laboració i amaga el nom del company, l'opinió del qual contradiu algun cop la d'ell, no és aventurat suposar que el col·laborador anònim és el veritable autor dels dos darrers volums, personatge compromès en l'oposició trotskista. El fet és que parla d'experiències personals en llocs i temps que no són els del viatge d'Istrati i presenta un treball de recerca i dissecció de documents d'una densitat aclaparadora i una monotonia desesperant que no s'adiuen amb l'estil vibrant i sempre virulent del primer volum.

El cas de Panait Istrati, deixant de banda el que hi hagi de temperament racial, no és nou. El era bolxevista i comunista perquè el bolxevisme rus era la força espectacular d'un odi. Del comunisme no en sabia ni en sap gran cosa. Ben considerat, Marx el molestia i el Lenin doctrinari l'embafa. No li costaria res dir que Lenin era un pobre home. Més de quatre vegades s'endevina que la ploma s'atura just al moment de voler dir-ho. Però ja seria massa. I es revenja contra la doctrina que, segons ell, ha ofegat la revolució. El proletari revolucionari diu que se li ha tornat espès, pesat, ensoportat a força de creure que té de realitzar un dogma construït per l'esperit llibre de quatre homes sense ànima. I Panait Istrati, com tants d'altres, enyorà els que en diu temps heroics del comunisme, que són els únics que compten.

Aquests temps heroics, els dels grans homes, que són ja els *grands ancêtres*, són els temps de l'estrèpit. La guerra civil, la fam, la capitulació, les empatades, els afusellaments. Visió apocalíptica, amplificada per la distància des del boulevard parisenc, que comou el fons bestial de l'espectador justicier. Però avui ha trobat a Rússia una vida trista, i de tot plegat no en queda per ell altra cosa que l'ocupació del poder per quatre usurpadors despòtics i una burocràcia indecent que explota la misèria d'un poble sotmès i enganvat.

En aquest quadro tan negre hi entra per molt el despit. Per oriental que sigui Panait Istrati, els russos ho són més, i no li han donat el tracte que la seva vanitat esperava, perquè la vanitat dels altres és un producte nacional que no admet la competència. Però entra més en les negrors del quadro la incomprensió del que Istrati ha vist. A la seva manera, a Rússia treballen per aixecar-se, i la feina és tan dura i tan de mal fer, que la manca de preparació ajudant, les coses no poden anar gaire a l'hora. I Panait Istrati, que té un concepte literari de les revolucions, no en dona prou compte que totes tenen un endemà difícil i ensoportat, que tant pot ésser la construcció d'una casa nova com la mala restauració de la casa destruïda. Ell troba que s'ha extingit la flama de l'ideal; que no queda rastre del desvetllament d'idees dels temps heroics. Però quines idees? No ho sap. Idees.

El seu ídol és un grec que va conèixer en el seu pelegrinatge per les terres de Rússia. Aquest personatge, quan va venir el cop d'Estat bolxevista, es va descobrir una vocació. Amb unes quantes lliures, una dona i una maleta per la roba d'un parell de mudades, se'n va anar de turista a Rússia per veure com era destruïda una civilització podrida. I el gran home es passa el dia fent consideracions sobre el que veu, fent idees i vivint a les espalles del proletari revolucionari que a hores d'ara ja el molestia perquè també troba que s'ha tornat espès. Com aquest grec, n'hi ha moltes dotzenes entre els amics que li han sortit a la Rússia soviètica. Panait Istrati, quan no es recorda del seu gran home, els posa a tots en caricatura com una colla de farsants que han anat a viure a les costes de la *princesse en guénilles*; però ell, que no és un farsant, sinó un sentimental i una vanitat ofesa, contribueix igual que aquests personatges caricaturals a desbarbar la dolerosa convalescència de Rússia perquè, amb el seu bagatge de vagues inquietuds espirituals, si Rússia no està malalta de mort, ja no li dona cap emoció.

Per molt pesada que sigui la lectura dels dos darrers volums — i ho és de confiança com totes les lectures genuïnament soviètiques —, hi ha molt més a aprendre que amb la del primer. Contenen una llarga i documentada exposició de fets que per la nostra sensibilitat d'occidentals resulten inconcebibles. Sembla que no hi pugui ésser

tanta misèria i tanta resignació sota una tirania inquisitorial que amb la represàlia de la fam s'assegura l'obediència. I ben pensat, no pot ésser d'altra manera. L'autor d'aquesta crítica implacable del sovietisme, que carrega tota la culpa a la gent de Stalin, no es dona o no es vol donar compte que les coses passarien de la mateixa manera amb altra gent, encara que fos la de Trotski, perquè el règim s'ho porta.

Quan es parla de la Rússia soviètica, es parla de la gran experiència social que ha intentat. Però prescindint de la terminologia marxista, és que els homes del bolxevisme han vist clarament quina mena d'experiència han intentat? De moment, una

PANAIT ISTRATI

que és igual en totes les grans convulsions populars. Donar el poder a un partit i organitzar la pròpia defensa contra les envestides dels altres. Fora d'aquesta acció, positiva com la del feixisme, totes les altres coses són adjectives. I l'adjectiu ha estat el comunisme? De primer antuvi, va ésser el programa dels socialistes contra els quals precisament es va fer el cop d'Estat bolxevista. Després i sempre, aixecar el capitalisme a la categoria de sobirà omnipotent. El capitalisme ha abandonat els drets de ciutadania a canvi dels privilegis del poder. És molt possible que els bolxevistes no ho hagin vist així, però aquesta és l'única experiència realment intentada a Rússia. El pobre Lenin, que va ésser sempre un pensament verbal, en va morir. Stalin, que és més viril i més fort, en viu.

I és una ximpleria pensar, com suposen les prèdiques trotskistes, que una gran organització estatal del capitalisme es pot fer sense una burocràcia, tant més nombrosa i complicada com més s'estengui l'acció del capital. Voler que aquesta burocràcia sigui apta des del primer dia per una tasca tan considerable i que no abusi de la seva força quan té tot el poder polític i disposa de la casa, de la taula i del llit de tots els súbdits, és un desvari. Per altra part, és difícil que els homes, per russos que siguin, s'avinguin de sobte i de bon grat a viure la vida, sense esperit ni sexe, de les abelles o de les termites amb la sola recompensa d'un treball per alimentar el capitalisme insaciable de l'Estat. I no hi ha altre remei, si l'experiència es vol seguir, que organitzar una força de coacció que destrueixi sense miraments tota aspiració al benestar individual i ofegui sense pietat les revoltes més íntimes de tota dignitat d'home. Fins al final de l'experiència no s'han de trobar els resultats. Ara és l'hora del sofriment i de l'esforç. ¿Que aquesta burocràcia del capitalisme sobirà, l'aparell del partit i del règim, és l'armadura d'una nova burgesia de privilegis feudals que puja? Se sabrà quan l'experiència estigui més avançada. Però com que Trotski, que ha escampat pel món aquesta suposició, tampoc suprimiria la burocràcia ni les forces de coacció, sinó que les augmentaria per donar més eficàcia a l'organització del capitalisme estatal, es comprèn que la gent de Stalin, que està en possessió del poder, l'hagi enviat a rodar. Ha endevinat que el líder vençut, malgrat el to doctrinal de les seves propagandes, no té altra dèria que el propòsit sempre fracassat de substituir amb els seus amics els amics del dictador.

El cop d'Estat bolxevista ha portat a les experiències socials el factor fins avui desconegut entre nosaltres del vell despotisme oriental. Per ara, mentre es mou en el seu propi ambient, amb tot i haver destruït la primera floridura de les llibertats populars a Rússia, sembla que fa l'ofici d'un estímul d'inflació nacionalista que, per imitació de l'Occident, pot ajudar a construir una pàtria. Transplantant entre nosaltres, és una amenaça de regressió social i política. Els que sempre l'hem vist així podem pensar a contenir l'estrall, i algun dia, si ens va, parlarem d'aquest aspecte de les informacions que es troben reunides en els llibres de l'escriptor romanès. Però els Panait Istrati han de baixar el cap, com Trotski s'ha de sotmetre. No tenen dret a parlar com a homes a l'oposició per pensar com a despotes al poder.

AMADEU HURTADO

Mirant a fora

Kerenski

Fa unes setmanes, a una secció de la Cambra francesa i davant dels diputats socialistes, va donar una conferència, com a delegat de la Segona Internacional, l'ex-president del Govern Provisional de la República de Rússia Alexandre Kerenski, sobre la situació política del seu país. Va explicar les mateixes desgràcies que el llibre famós de Panait Istrati, exhibint documents i fotografies per a demostrar que els obrers russos viuen sota el règim que en altre temps se'n deia el pacte de la fam, víctimes de la ferocitat d'un capitalisme oficial omnipotent.

Kerenski va fer càrrecs als diputats socialistes perquè només combaten les dictadures occidentals i no protesten d'una manera persistent i enèrgica contra la dictadura russa, que considera la més cruel en les seves persecucions contra obrers i socialistes; però algú dels presents li va fer avinent que la seva manca personal de serenitat i d'energia des de la presidència del Govern Provisional havia contribuït de molt a l'èxit del cop d'Estat bolxevista.

Deixeu el passat — va respondre Kerenski —. No sé quina cosa és la força de la tradició en una massa secularment esclava. La bogeria de sentir-se de cop desemparrada. El despotisme renaiixent se la tenia d'endur sense remei. Els que em critiquen haurien de fer abans la prova de voler muntar un castell de cartes en mig d'una ventada.

Els impostos indirectes

Snowden, l'actual ministre de Finances anglès que l'any passat a La Haia estigué a punt, amb la seva intransigència, de malmetre l'obra de reconciliació europea, quan figurava a l'oposició en el Parlament del seu país, era un dels diputats més temuts pels Governos. Les seves intervencions movien sempre un gran enrenou.

L'any passat, Mr. Churchill, que llavors ocupava el lloc que avui ocupa Snowden, defensava en un discurs el seu pressupost, dient entre altres coses que la taxa sobre tabacs no s'havia augmentat ni un centim.

— N'esteu segur? — interrompé Snowden —. Mireu, aquí tinc dues cigarretes. Una de fabricada abans de la guerra i l'altra després. Voleu fer el favor d'examinar-les?

Tots els diputats varen poder comprovar que la segona era un terç de centímetre més curta que la primera.

L'argument per desmentir les afirmacions de Churchill va produir una gran sensació. Ara que la majoria és la majoria, i aquesta va estar al costat de Mr. Churchill.

Les delícies del treball i de la mandra

Poincaré és un gran treballador. Quan era president del Consell de Ministres francès la seva jornada començava a les vuit del matí i no acabava fins a mitja nit. Tretze i catorze hores de treball les suportava admirablement. Més que un esforç semblava una diversió.

Una vegada l'invitaven a penjar uns dies de vacances.

— Vacances? repòs? No hi ha res que em fatigui tant com el repòs.

Aquesta resposta de Poincaré fa pensar en la d'un altre gran treballador, el president Hoover:

— Reposar? — va dir —. Per què fer? Lord Balfour, en canvi, pensa diferentment sobre aquesta qüestió, o almenys així ho manifesta.

Quan un periodista li preguntà quina era la cosa més agradable en aquesta, la glòria, la fortuna, el poder, respongué:

— Res d'això. La mandra.

I en veure que la seva resposta estranyava als que l'escollaven, que el sabien gran treballador, es va explicar.

— És precisament perquè he treballat molt que avui m'agrada tenir mandra. Un home que no faci mai res no pot saber el que és la mandra, i és molt just. Tenir mandra i poder-ne fruit és l'única recompensa dels que treballen.

Americans

— Tinc una debilitat — deia recentment Paul Morand — pels americans pobres. Són els més gentils.

— Sí — li contesta Pierre Dominique. Però quan se'ls coneix, tot seguit es fan rics.

Mirador Parisenc

GABY DESLYS en vestit de cort

De l'espionatge al music-hall. «Tot això acabarà en fado portuguès i en garrotin», solia dir un amic nostre en els temps esplendorosos de les varietés, quan veia pel carrer alguna minyona bonica i coqueta. Creiem ara que tot aquest xivarri de la falsa Gaby Deslys també acabarà en ball. A la senyoreta Edwidge Navratil ja li han fet proposicions uns quants empresaris de music-hall. Aquest final serà, però, lamentable, i espantarà a molts dels fullletons més perfectes i commovedors de la nostra època. Res no hi falta. Hi ha «la filla del poble» que fuig de casa seva per dedicar-se a la dansa i aconseguir tant d'èxit que arriba a ésser amant d'un rei. El rei era el que els francesos anomenen Manoel de Portugal i que nosaltres, que l'hem conegut de petit, seguirem anomenant Manelet. Manelet estava enamorat d'aquesta ballarina a la qual imposava, com a vestit de cort, una indumentària senzillíssima: un collar de perles, uns grans de raim penjant-li de les orelles com arracades, i res més. Recordant aquests detalls protocol·laris de l'antiga cort, els cronistes de salons portuguesos encara vessen llàgrimes. En morir Gaby Deslys deixà una renda al seu gírgolo, que era el ballari Harry Pilcer, i la resta de la seva fortuna als pobres de Marsella. Des d'aquest moment han sortit tot de pares i de mares de Gaby. Els més constants han estat aquests senyors hongaresos anomenats Navratil, els quals han afirmat que la seva filla Edwidge és la pròpia Gaby Deslys. En presentar-se Edwidge a París, s'ha començat a parlar de canvi de filles, com en els fullletons de debò, i de documents desapareguts. I s'ha acabat per saber que Gaby Deslys s'havia fet passar per Edwidge Navratil per tal de servir la seva pàtria com espia. És el que faltava al fulllet. Gaby pertanyia al «Deuxième Bureau», com tants altres artistes francesos, com Mistinguett i com Lugne-Poë. Contra aquest darrer manifestava un dia els sobrealistes al crit de «A baix el Deuxième Bureau!». La gent, que no saben de què anava, quedaven tan intrigats com aquells que sentien un company nostre cridar sempre, a l'arribada d'algun personatge: «Visca la Llei Hipotecària!». Resulta que, mentre Gaby feia espionatge, la senyoreta Navratil, que vivia tranquil·lament a San Sebastian, anava acumulant condemnes a mort en els Imperis Centrals. Ara fins els seus pares dubten que sigui filla seva, i, d'altra banda, li surt una filla que no recorda haver tingut mai. El fulllet és magnífic. És allò que els directores de diaris en diuen «un bon reportatge». Llèstima que tot això hagi d'acabar en fado portuguès i en garrotin, en comptes d'acabar, com correspon a un fulllet, en el pare que mata la seva filla creient que és la filla adulterina del comte i en la mare casant-se amb el fill creient que és només l'hereu del marquès.

Sants amb barret fort. — La cosa gairebé està a punt. La Congregació de Ritus ha dictaminat ja en favor de la beatificació de dos periodistes francesos, i es va a instruir de seguida el procés de canonització. Es tracta de dos periodistes catòlics morts fa pocs anys: Camil Féron i Filibert Vrau, rics industrials de Lille, fundadors d'un periodiquet clerical i protectors de la Bona Premsa. El papa els deia, quan encara vivien, «sants amb jaqué». Ara figuraran en el Santoral amb jaqué, barret fort i coll d'aletes, que és com a Lille van vestides les persones distingides. Així anaven vestits els dos novells sants, «estimats companys nostres en la Premsa». Potser també portaven bastó amb bola de plata, que és una cosa que està molt bé per passejar pels carrers de la població. Però al cel els escuraria millor una espasa flamejant.

De totes maneres, temem que els dos periodistes, amb aquesta indumentària i el passi del tramvia a la butxaca, facin mal paper entre els seus nous col·legues celestials, que són, principalment, màrtirs, arquebisbes, guerrers, predicadors, etc., és a dir, gent que a la terra ja anaven vestits de sant.

Cal alegrar-se, però, que dos periodistes catòlics siguin canonitzats. És un esdevenidor brillant que se'ls ofereix als redactors d'El Matí. Des del moment que hi ha sants amb jaqué, barret fort i coll d'aletes, no hi ha cap motiu perquè no vegem algun dia sants amb «trinxera» i ulleres a l'americana.

Léon Daudet que torna. — Instatllat altra vegada a París, Léon Daudet s'ha dedicat novament a insultar els republicans que l'han indultat. De creure el fogós anticlerical, director de L'Action Française, el règim republicà a França es troba en plena putrefacció, a punt de desaparèixer. En aquestes condicions li hauria estat fàcil

esperar en l'exili la seva caiguda. Víctor Hugo, que va viure divuit anys desterrat, anuncià: «Només tornaré a França amb la República». I, en efecte, no tornà fins el 70. Léon Daudet hauria pogut fer el mateix, si tan convençut està del que escriu. Hauria donat una prova de sinceritat i de confiança en les seves promeses polítiques. «Només tornaré amb el duc de Guisa», podria haver dit. És clar que en aquest cas, Joan, duc de Guisa, rei de França, s'hauria fet radical-socialista per treure's Léon Daudet del damunt. Joan diu que és rei de França com hi ha qui diu que és Júpiter: sense mala intenció.

C. R.

París, gener.

LA DARRERA HORA

CANVI DE GOVERN

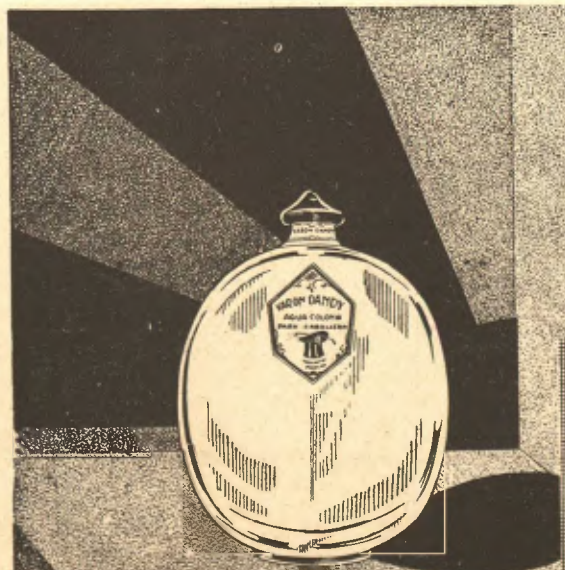
Al moment d'entrar en màquina aquest número ens arriba la notícia de la dimissió del Govern. Quan sortirem al carrer, els lectors en tindran més ample coneixement per les informacions de la premsa diària.

El general Primo de Rivera, que feia de cap del Govern des del cop d'Estat del setembre de 1923, ja no en fa. Segons es dedueix de la nota oficial que ha publicat, el motiu immediat de la seva sortida és l'haver volgut consultar a les autoritats de l'exèrcit i la marina si comptava amb la seva confiança per a continuar la dictadura.

Ha estat designat per a la presidència del Consell el general Damas Berenguer, el nom del qual havia sonat moltes vegades aquests anys darrers per al càrrec que acaba d'acceptar. El que sabem d'aquest personatge permet creure que l'actual canvi de persones pot ésser un canvi en el sistema de Govern.

Però no s'hi val a fer pronòstics. És menys arriscat parlar del passat i veure el que passa.

Quant al passat, no deixa d'ésser per nosaltres una coincidència que el primer número de MIRADOR va sortir els mateixos dies del desembarc de Sánchez Guerra a València contra la dictadura i el número del primer aniversari surt el mateix dia que el dictador se'n va.

Aigua Colonia

VARON DANDY

Per a Friccions com a sedant dels nervis i per a treure el cansament i per a rejuvenir la pell.

Com a perfum és tan original, tan distint dels demés, tan masculí, que sols pot usar-la l'home modern, de gust exquisit i d'absoluta distinció.

Parfums Parana Badalona

Aquest número ha estat passat per la censura governativa

Monòleg Interior

334| ratlles inèdites de JOSEP MARIA DE SAGARRA

—No tinc pare ni mare, confesso una absoluta dificultat de poder saber mai si existeixen o han existit el meu pare i la meua mare. Nosaltres no donem la importància que donen altres espècies al concepte de la paternitat. Aquesta condició ens evita molts mals de cap. Entre nosaltres no es produeix mai l'obligació que una mare es tingui de menjar els seus fills, o vice-versa. Tampoc no ens veiem mai en la precisió imminenta de fer circumcidat la canalla, d'injectar-los sota la pell del crani el suc de determinades plantes, que aprenguin unes lleus nocions de trigonometria, o d'ensenyar-los a menjar els "spaghetti", fent unes delicades circumvolucions de la punta de la forquilla sobre el plat.

Aquesta absència de preocupacions familiars, entre els seus avantatges té sobretot el de no fer-nos sentir allò que en diuen l'amor. Nosaltres no ens enamorem mai, ni som mai atacats d'aquelles desgràcies morals que provenen del subconscient. Totes les tragèdies de l'adolescència són nul·les en un personal com el nostre. En determinades èpoques de l'any no sé pas qui m'envia una mena de cos flotant especialíssim, diríeu que és una gran taula gelatinosa que de vegades té la dimensió d'un quilòmetre quadrat; dintre d'aquesta gelatina viatgera hi ha milions de granets invisibles, en sentir el seu contacte jo no sé ben bé per què faig una mena d'imperceptible estornut, gràcies al qual al cap de pocs dies neixen uns quants milions d'individus amb la mateixa moral i les mateixes intencions que en donen caràcter propi. A més a més, aquest fet al qual jo no dono la més lleugera importància, serveix perquè una quantitat considerable d'homes no es morin de gana.

El meu nom, me'n guardaré prou de dir-lo; quan un de nosaltres repeteix el seu nom, li passa una terrible desgràcia. Això no priva que siguem designats amb una gran diversitat de paraules, que en definitiva cap d'elles no té una mínima semblança amb el nostre nom veritable. Una de les paraules més corrents amb la qual solen designar-nos, és la paraula *bucallà*; aquesta és inventada pels homes, i no és ni de bon tros una de les més boniques, perquè les estrelles de mar i els congressos, que són desesperadament donats a la filologia, ens han tret noms que valen més la pena.

Nosaltres, per molt allunyats que ens trobem dels homes i encara que ells no sàpiguen ni un borrall de la nostra vida i miracles, ens hem vist obligats moltes vegades a tenir tractes amb aquesta espècie pedant i sanguinària.

Seria, però, insincere si negués una certa satisfacció que vaig tenir quan un savi ens va pendre seriosament, és a dir, va utilitzar la nostra presència en un sentit ideal i científic. S'ha de confessar que era un pobre diable, i penso que deu fer més de dos cents anys que és mort. La seva dona sempre se'l va mirar com un imbècil, hi ha qui diu que mentre dormia s'entretenia a posar-li agulles de picar dintre els pèls d'una gran perruca blanca que es posava cada matí, sense rentar-se la cara, perquè en aquell temps els homes eren declarats enemics de l'aigua. Aquest sant desgraciat es passava hores i hores amb uns grans gibrells d'alcohol, en els quals tenia els cadàvers dels meus companys oberts en canal, es dedicava a escorcollar-nos les entranyes amb uns instruments delicats que ara només utilitzen les manicures.

Ell i dos xicots joves, amb unes cares vermelles i inexpressives, de tota l'escorcollament i desgració en treien llargues converses, saturades de son, i omphes llibres de signes càotics i feien admirables dibuixos, que després colorien, i fregaven amb fel de vaca perquè la pintura els quedés més brillant.

De tot el trip, jo en va venir un nom raríssim que ens varen col·locar a l'esquena, i que serveix per designar la nostra condició, quan amb les excuses de la cultura tanquen cinquanta adolescents dins d'una gàbia, amb un home llarg, vestit de negre, i amb quatre punxes del mateix color sobre el cap, que diuen que és un Pare de la Companyia de Jesús.

Després han estat molts que han volgut esmenar la plans a l'infelicitat de la perruca amb agulles, i per pura qüestió de nom o

de certes interioritats de la nostra vida privada, s'ha donat el cas d'alguna estranulació i d'alguns divorci folletinesc, perquè no hi ha res tan cruel com la ciència.

Uns quants centenars d'anys abans que ens prenguessin científicament, diuen, perquè això ja no es del meu record, que un altre home carregat de les millors intencions ens va voler venir amb històries.

D'aquest fet importantíssim, entre els de la meua colla i els de les altres colles que tenen una relativa afinitat amb nosaltres, se n'ha parlat molt.

Sembla que el sant baró tenia el vici d'acostar-se fins a l'aigua, no precisament amb els estris que s'acostumen a dur per reduir-nos a la mort o al captiveri, sinó que duia carregat a l'esquena un gran lliri rosat, ple de perfum i pesant com un ase mort. Plantava el lliri a la platja, es descalçava, i començava a cridar-nos per aquell nom que ens adjudiquen els adroguers quan parlen de nosaltres per fer-se els interessants. Aleshores tots els que vivien dintre l'aigua podien observar l'especial fesomia d'aquest home; anava vestit com encara hi van els freres caputxins de l'actualitat; i el més curiós era el seu cabell tallat en forma de corona peluda sobre la pell del crani.

Aquest peculiar baró s'entretenia a fer-nos un gran discurs segons les regles retòriques de l'època, i sembla que la substància d'aquest discurs era una primària exposició de la religió i la moral segons l'entenia ell. Jo he sentit dir que va perdre el temps, perquè en qüestió de principis els homes no ens han d'ensenyar res.

Tinc por d'haver-me compromès amb una manifestació massa pedant, però el cert és que nosaltres posem coneixements i tenim regles d'eficàcia absoluta. Es pot dir que tota la nostra cultura obeeix a una inclinació estomacal. La bellesa, la moral i la política no tenen altre control que el nostre estómac; això ens permet una sinceritat especial no aconseguida per cap escola cènica; nosaltres, si tinguéssim mans i dits, podríem jugar sempre ensenyant les cartes; en aquest punt els nostres avantatges són fantàstics, perquè no hem tingut de perdre el temps inventant la diplomàcia, les causes finals i les ànimes del purgatori. Si els homes ho tinguessin tot resolt com nosaltres, no haurien de dedicar-se a un ofici tan vil com premsar el nostre fetge i extreure'n l'oli amb la mentida dels fosfats que conté, ni les acadèmies ensarronarien els pares de família que han tingut la pega d'engendrar fills poc acceptables.

Es clar que la nostra visió estomacal de l'univers no ens evita els perills de l'ham, que vol dir la mort immediata. Però per nosaltres la por a la mort no té importància de cap mena, com es veurà més endavant.

Dedicant-nos purament i exclusivament a satisfer la golferia, resulta que la nostra ocupació es veu embellida per altres accidents que els homes atribueixen a activitats més nobles, per exemple: la percepció estètica. I aci uso aquesta paraula trocada i acadèmica per fer-me entendre, però confessó que repugna al meu temperament progressista i marítim.

Per nosaltres només és bell i agradable als sentits allò que serveix per menjar, per això ens repugnen les perles i les lligacames que de vegades trobem en les cuixes d'alguna senyora morta entre les ferres d'un vaixell enfonsat. Les lligacames no tenen gust de res, en canvi les cuixes, si són al punt, produeixen una de les màximes belles estomacals. Si els homes en lloc de dedicar poesies a les senyores, o a fer-los la vida impossible amb coses que degeneren fatalment en un reuma articular o en una junta benèfica, es decidissin a menjar de tant en tant les cuixes de les senyores, s'adonarien que la dona és l'ésser més perfecte de la creació, i trobarien uns motius de bellesa i un aplom en les conviccions, que avui dia, desgraciadament per ells, estan molt lluny de descobrir.

Referent a la nostra instrucció, seria ridícul creure que som uns indocumentats ignorants. Cert que no posem una gran bibliografia, però tenim una vivor i una experiència tan agudes, que ens permeten estar al corrent del món des del seu origen, sense necessitat d'arxius ni de professors de paleografia. En les escates platejades del nostre cos portem escrita la història

imutable, si els homes poguessin llegir en aquestes escates, es tornarien folls i inventarien una màquina per destruir la terra en quatre dies.

A més a més, els misteris que sabem del mar i tota la intriga que es belluga sota l'aigua té una força dramàtica que no poden pressentir, ni de lluny, ni les domadores de foques ni els que fan el negoci de la prostitució en alta escala, que són la gent del món que tenen una mentalitat més acostada a la nostra.

Els homes han fabricat, per exemple, les emocions del parc americà, amb els laberint de cartó, plens de miralls i monstres disparets, però no comprenen ni compendran mai el que vol dir fer un viatge dintre el tub digestiu d'una balena viva; és la sensació de ferocitat i de misteri més forta que es pugui produir. Els aviadors, de tot això, no en saben res.

De les coses que jo coneix i he vist amb els meus propis ulls, en podria dir algunes que farien caure la cara de vergonya als més arriscats exploradors i sondejadors del mar. Però és preferible que me les calli perquè ja estic convençut que de mi no té de fer-ne cas ningú.

L'única cosa que envejo als homes és saber cantar; més que als homes a les dones. De vegades, quan em trobo al mig de l'Atlàntic o al mig del Pacífic — perquè en qüestió de mars no tinc preferències ni escrúpols — resto meravellat i gelós, d'una senyora que va a la coberta d'un vaixell de l'*Hamburg America Line*.

Aquesta senyora ja me l'he topat tres vegades. És una mica madura, i té una mirada enganxosa i tropical, porta un home lligat com un gos i quan no canta menja bombons de snerry. Sobretot m'embadaleix quan en una nit ben calma diu amb una certa imperfecció aquell fragment de *Don Giovanni* que comença així: *Bimba, bimbeta...*

Però no estic fet a confessar les meves febleses. El que em dona un cert orgull es manifestar que la pornografia no em diu res, i que allò que altres considerarien una gran tragèdia, per nosaltres i per mi especialment, no és cosa que em tregui cap hora de dormir. Em refereixo al destí de la nostra raça, molt més perseguida que els jueus, que de llurs persecució n'han fet sempre un gran plat. Jo encara que no estic segur de si tinc mil o cinc cents anys, sé que un dia o altre he de morir a mans de l'home. Doncs bé, això ho espero amb una certa calma, perquè nosaltres també tenim una mena d'immortalitat; nosaltres en deixar d'ésser vius dins l'aigua, que és de la manera que fem més efecte, ens convertim en un altre ésser d'una forma i d'una olor especialíssimes.

La mort ens deixa una feble memòria, un estat semiconscient que ens permet admirar tot el que ens volta i totes les manipulacions que es fan amb el nostre cos; en això tenim una gran superioritat als faraons d'Egipte, i a alguns venerables incorruptes, que encara es conserven, per edificar els que ens mengen les nostres entranyes amb una salsa molt poc complicada. Generalment els homes que mengen d'una manera normal la nostra carn seca i salada són la gent més fàcil d'accontentar i d'una fe més explotable.

Doncs bé, apartant-me d'aquest incís, un cop ha començat la nostra segona vida fora de l'aigua, és una delícia per nosaltres poder apreciar que el nostre gremi en conjunt constitueix un factor industrial i econòmic de gran importància. Si nosaltres estiguéssim carregats d'òrgues, com els socials demòcrates, fariem aleshores, estirats en les paneres negres i pudentes, el més emocionant discurs als pobres pescadors que ens miren sense gota de respecte. Ells amb llurs barrets nòrdics, i amb les cares positivament imbècils no poden comprendre la làstima profunda que ens fan. Perquè s'ha de dir que en el moment que som tocats per la mà de l'home, ens encomanem totes les baixeses i totes les misèries d'aquest ésser desgraciat, sort tenim que el perfum intens de la nostra carn ens immunitzava una mica i això fa que la pietat humana la posseïm d'una manera enraonada i poc comprometedora. El nostre egoisme estomacal encara perdura, i si comprenem certes coses, que dins del mar ens guardàrem prou de comprendre, no ens volem prodigar massa i restem muts i impassibles, quan amb els ganivets ens escapen i ens obren i ens buiden, i deixem que ens premsin i ens assequin i ens carreguin en grans vaixells, negres, inhospitalaris i alucinants.

M'he oblidat de fer notar que el moment que podríem dir de la mort és d'una dolcesa meravellosa; és per això que he manifestat abans que pensar en aquest moment no em treu cap hora de dormir.

Nosaltres no sentim el dolor, tant si se'ns clava un ham al paladar, com si ens punxen el cap amb una fitora, com si restem enganxats per la gana en un cordillet criminal; la sensació que sentim és d'un delicat adormir-se dels nervis.

Els homes — sempre els homes — han volgut imitar la nostra mort, i tastaolletes i tafaners, han inventat unes agulles i unes xeringues de viure, plenes d'una droga especial, amb les quals es punxen la pell i es pensen haver fet una gran cosa. Però s'ha de dir ben alt que aquesta sensació aconseguida pels homes és un pàlid reflex, una falsificació ridícula, d'allò que produïm amb els nervis en l'instant meravellosos de la nostra mort...

JOSEP MARIA DE SAGARRA

ESTUFES - BRASERS - CUINES

Carbons
PERMANYER

Clarís, 13. Teléf. 10723-52081. Barcelona

Us presentem la família VERTA

Presentació de Bombes VERTA
sota un aspecte personificat

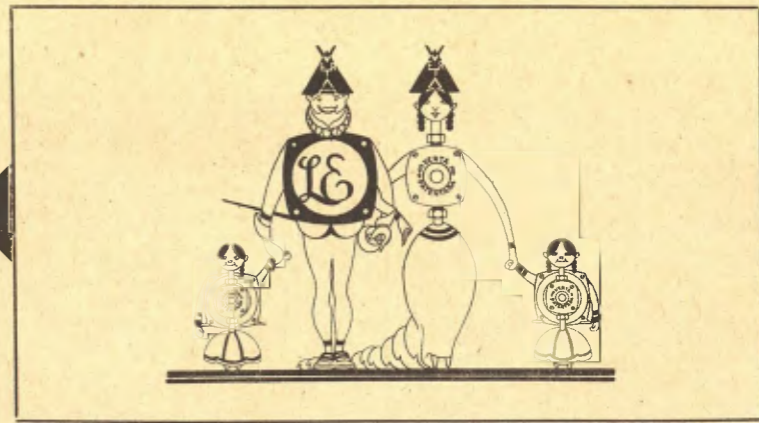
«De porc i de senyor se n'ha de venir de mena», diu la dita popular, la qual conté una lliçó d'experiència.

Efectivament, de senyor no en pot ésser tothom que vol; com hem dit, cal venir-ne de mena.

Així doncs, les qualitats que no es posseeixen de naixement, encara que es puguin

Mamà VERTA (la bomba aletatòria rotativa VERTA, model ordinari, el tipus bàsic) sobresurt per la seva ja ponderada beutat i distinció i per ésser extraordinàriament activa, discreta i feinejadora.

Comença a treballar a primera hora del matí, fins a la nit, i així dies, setmanes i anys seguits, i no se li descobreix cap se-

adquirir després, sempre es veuran poc o molt postisses.

Ens referim, naturalment, a les qualitats espirituals, que són les que més interessen.

Aquestes qualitats troben el seu millor terreny en el que ja ve treballat per una llarga ascendència de persones com cal.

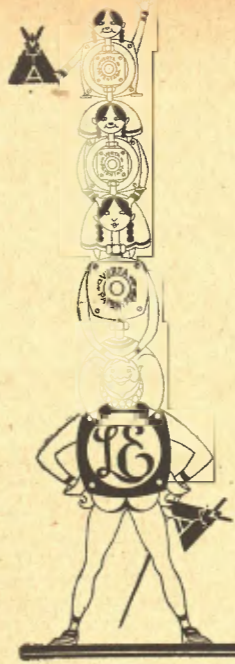
Igual que les espirituals, les qualitats físiques també poden heretar-se.

Una família intel·ligent i de constitució sana està en millors condicions que una de depauperada moralment i físicament per donar bons productes.

Per això és una dada d'interès conèixer els antecedents familiars.

Una família que reuneix excel·lents condicions és la família VERTA.

La genealogia de la família VERTA revela una noble ascendència. El seu cognom (entengui's marca) és una derivació de «Vèrtex», cim, punt culminant, que està per damunt de tots. (En aquest cas es con-

tradiu la dita francesa perquè, en realitat, el nom fa la cosa, puix que la cosa respon estrictament al nom.)

En la família VERTA — enteneu en les BOMBES VERTA — sota una aparença senzilla, però elegant i distingida (característica inconfusible d'aristocràcia pura; senzillesa i distinció senyorívols en conjunció admirable), hi ha una intel·ligència privilegiada i un cor excel·lent (enteneu un principi mecànic enginyós, original i altament pràctic i un funcionament perfecte palesement.)

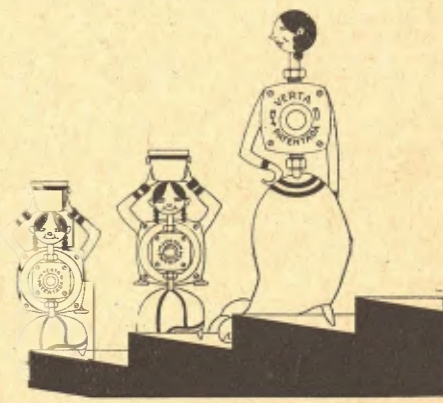
També distingireu en els VERTA una constitució robusta, esplèndida, que no s'al-

tera per res i que és patrimoni, comunament, de llinatge pur.

Anatòmicament i fisiològicament (tradueixi's per «des del punt de vista de qualitat de materials i funcionament») les VERTA són perfectes. Els seus òrgans ben proporcionats tenen un moviment fàcil i ordenat.

nyal de desgast ni de fatiga; i el que és més notable, és que treballa i obra sempre en gran silenci. Quina diferència comparada amb aquelles altres senyores (llegiu bombes) que encara no aixequen un braç (di-

gueu «paleta» o un altre òrgan qualsevulla de bombes semblants a les VERTA), tot el veïnat ha de saber-ho, per l'escàndol eixordador que mouen traquetejant com infernals metralladores, per declarar-se rendides i inútils al cap de poc temps d'activitat.

I és que aquestes al·ludides senyores (llegiu bombes) són de naturalesa malaltissa, viciada i d'una educació molt dubtosa. (No saben moure's sense molestar a tothom.)

De la comparació, doncs, VERTA resulta admirable, exemplar i única.

Fóra injust no fer esment de papà VERTA (el motor que va amb la bomba). Si d'alt llinatge és ella, no menys noble és ell. Com a bon cap de família, papà VERTA (motor elèctric) sosté a tots i els mou en la més exquisida correcció i regularitat, i ho fa també en un medi de suavitat i silenci. El matrimoni VERTA (l'electrobomba) representa, doncs, un grup ideal, exemple d'u-

nió, tal per a qual, i testimoniant en aquest cas la veracitat de la dita «diga'm amb qui vas...»

Papà VERTA (el motor) està, doncs, també, molt per damunt d'aquells altres caps de família (enteneu motors acoblats a bombes) que per la seva debilitat orgànica no poden ni amb la seva ombra.

El matrimoni VERTA té unes filles petites predilectes (les electrobombes de la seva sèrie mínima) que revelen les bones qualitats que han heretat dels seus pares, amb sorprenent precocitat. Peltes com són, treballen com haurien de fer-ho persones grans (enteneu bombes) i sempre calladament i eficientment.

En resum: Distingireu tot seguit les VERTA d'entre la majoria dels seus congèneres, com es distingeix el senyor de vella soca i nobles costums d'entre una multitud tosca i vilana.

La família VERTA (llegiu «totes les bombes d'aquesta marca») que han vingut a aquest món per a consagrar-se enterament al servei de la societat, estimaran com un assenyalat favor l'honor que la vulgueu utilitzar, al qual objecte se us ofereixen lleialment i sincerament i amb totes les garanties d'eficiència.

Per visitar les Exposicions de Barcelona i Sevilla

així com Saragossa, el Monestir de Pedra, Madrid, Eciija, Còrdova, Granada, Serra Nevada, Múrcia, Alacant, Alcoi, València, Castelló, Tarragona

Pròximes sortides: el 8 i el 27 de febrer

Pròximes Excursions en Autocar Pullman

(provist de calefacció per aire) que amb tota garantia organitza

VIAJES MARSANS, S. A.

15 dies de deliciós viatge, comprenent-hi tota despesa d'allotjament i pensió en els hotels citats a continuació, així com propines, impostos, etc.

per Ptes. 775, per persona

LLEIDA: Palace Hotel.
SARAGOSSA: Hotel Universo y Cuatro Naciones.
ALHAMA DE A.: Hotel Termas Pallarés.
MADRID: Hotel Nacional.
VALDEPENYAS: Hotel La Paloma.
CÒRDOVA: Regina Hotel.
ECIJA: Hotel Comercio.
SEVILLA: Hotel París.

ANTEQUERA: Hotel Infante.
GRANADA: Hotel Alameda.
BAZA: Rest. Queens Victoria.
MÚRCIA: Reina Victoria Hotel.
ALCOI: Hotel Continental.
VALÈNCIA: Palace Hotel.
CASTELLÓ: Hotel Suizo.
TARRAGONA: Hotel París.

Totes les habitacions exteriors amb aigua corrent i calefacció

IMPORTANT. — Els turistes poden agregar-se des de qualsevol punt dels indicats. Les Sucursals i corresponals de VIAJES MARSANS, S. A., en les ciutats poblacions, així com les direccions dels indicats hotels donaran tota classe de referències a qui ho solliciti.

EL MOT "QUI" per POMPEU FABRA

El mot *qui* es troba usat, en tots temps, en els quatre casos següents:

I. En les oracions interrogatives independents o subordinades. Ex.: *Qui ha estat? Qui has vist? No sé qui ha estat.* Aquest *qui* es refereix sempre a persona. Amb referència a cosa, se li oposa *què*: *Què ha passat? Què t'ha dit? No sé què ha passat.*

II. En les oracions de relatiu adjectives (ço és, que fan d'adjunt d'un nom o pronom, que és el terme anomenat antecedent). Ex.: *La noia amb qui parlaves.* L'home de qui parlaves. L'amic a qui hem escrit. *Qui* és la forma que el relatiu pren en aquestes oracions adjectives quan, referint-se a persona, va precedit d'una preposició. Amb referència a cosa, se li oposa *què*: *El martell amb què hem clavat els claus. La raó per què ho hem fet.*

III. En les oracions de relatiu dites substantives. Ex.: *Qui dia dia passa, any empeny.* *Que hi vagi qui vulgui.* Acl, l'oració subordinada (*qui dia passa*) designa ella sola una persona, fa la funció d'un substantiu, mentre que, en *La noia amb qui parlaves*, és la combinació de l'antecedent (*la noia*) i l'oració subordinada (*amb qui parlaves*) la que designa una persona, l'oració de relatiu fent-hi la funció d'un adjectiu. A aquest *qui* de les oracions substantives s'oposa, quan la designació és de cosa, un *el que*: *El que tu voldries és anar-te'n.* L'oració substantiva (*el que tu voldries*) es descompon, així, quant a la seva forma almenys, en un antecedent (*el*) i una oració adjectiva (*que tu voldries*).

IV. Repetit, al començament de dues oracions o membres coordinats i consecutius, significat *els uns... els altres*. Ex.: *Perderen cent combatents, qui morts, qui desapareguts.* Aquest *qui*, com els anteriors, es refereix sempre a persona.

El *qui* que, doncs, es refereixen a persona (o cosa personificada); tenen, encara, de comú que tots quatre són forts o accentuats.

V. Les oracions de relatiu adjectives demanen una forma feble del pronom conjuntiu en no essent que aquest vagi precedit d'una preposició, en el qual cas és, com hem vist, un mot fort o accentuat (cas II). En català, la forma feble del pronom relatiu és *que*; i, així aquest *que* (com el mot corresponent castellà *que* o el mot corresponent italià *che*) s'hi troba usat com a subjecte i com a complement directe (casos, tots dos, en què el relatiu no ha d'anar precedit de preposició); *L'home que ha vingut* (*que*, subjecte). *L'home que jo he vist* (*que*, complement directe). En francès, en canvi, el pronom relatiu feble pot revestir dues formes distintes, *qui* i *que*, i així li permet de diferenciar formalment el relatiu en funció de subjecte del relatiu en funció de complement directe, en el primer cas recorrent a *qui*, i en el segon, a *que*: *L'homme qui est venu.* *L'homme que j'ai vu.* Contràriament al *qui* fort català, l'ofici del qual és de designar persona, el *qui* feble francès, que té per ofici de designar el subjecte, el mateix pot referir-se a cosa que a persona: *L'eau qui bout.* *La querelle qui les divise.*

El català medieval posseïa un *qui* feble. No arribà, però, mai a establir entre *qui* i *que* febles la distinció rigorosa que constatem en la llengua francesa, com ho provenen els nombrosos exemples de *que* subjecte que s'hi troben a totes èpoques. Acl, convé recordar que en algunes edicions modernes d'autors antics, en les quals apareixen *qui* i *que* febles usats sistemàticament a la francesa, això és degut que els editors, amb el perjudici que els antics feien rigorosament aquella distinció, quan han trobat en el text un *que* subjecte l'han considerat com una falta del copista i l'han reempla-

cat per *qui*. Però, sigui com sigui, el fet és que existia el *qui* feble i que el trobem amplament usat com a subjecte.

Aquest *qui* feble que, com el *qui* feble francès, el mateix podia referir-se a cosa que a persona, la llengua moderna el perd reemplaçant (totalment o parcialment segons els dialectes) pel seu concurrent *que*, que mai no havia deixat d'emprar-se com a subjecte. Però és clar que en el moment, durant la renaixença, que, a fi de redreçar la llengua de la decadència, s'esbatanaven les portes als arcaïsmes, no podia mancar que fos reprès per la llengua literària, i havien d'impeir els renaixentistes a reintroduir l'hi, no solament llur amor als arcaïsmes en tant que arcaïsmes, sinó la sospita que la seva pèrdua podia ésser deguda a la influència castellana, i sobretot els grans avantatges que veien en el fet de poder establir la distinció francesa, i, encara, el fet de constatar, en la mateixa llengua parlada actual, casos de *qui* que els apareixien com a supervivències del *qui* feble de la nostra llengua medieval. Així fou reintroduït el *qui* feble dels antics, ensems amb tants d'altres arcaïsmes. Però no tardaren a manifestar-se dues tendències: els uns no l'acceptaven sinó amb referència a persona, i encara d'entre ells, alguns aconsellaven no usar-lo sinó en aquells casos en què servís per a desfer un equivoc (*L'home qui ha vist en Joan*), oposat a *L'home que ha vist en Joan*; els altres l'acceptaven amb el seu valor antic, l'admetien adhoc, amb referència a cosa, i llavors, admès aquest *qui*, rebutjaven en absolut el *que* subjecte erigit en regla la distinció francesa.

Hi hagué un moment que aquesta solució pogué semblar la destinada a triomfar definitivament, puix que adhoc molts dels qui no gosaven adoptar-la per por d'establir un divorci massa gran entre la llengua escrita i la parlada, en llurs discussions amb els seus partidaris reconeixien que era, sens dubte, tèrbolament la millor. Però, quan en l'acceptació de les innovacions s'ha tingut més en compte llur viabilitat, llurs probabilitats de reincorporar-se a la llengua viva, s'ha operat una forta reacció contra el *qui* feble. Els escriptors partidaris del seu ús a la francesa són ja una minoria exigua (volem dir numèricament exigua), i entre els que solament usen el *qui* feble amb referència a persona es nota una forta tendència a no emprar-lo ja sistemàticament i adhoc a abandonar-lo.

Aquesta reculada del *qui* feble és perfectament explicable, sobretot en els casos en què l'antecedent no és una designació de persona. El *qui* amb referència a cosa no és viable, perquè el català actual té associat el mot *qui* amb la idea de persona i l'ús del *qui* a la francesa exigeix la destrucció d'aquesta associació. Pateu-vos a considerar com fan estrany i adhoc ens sonen com a no-catalanes construccions com aquestes: *L'aigua qui ha vessat del càntir.* *Feia un vent qui s'ho emportava tot.* *Aquesta és la flor qui m'agrada més.* O bé, encara: *Què tens qui t'amoïna?* *Això és el qui a tu l'agrada.* *Ell ni ens voldrà rebre, qui és pitjor.*

El *qui* usat com a subjecte en les oracions de relatiu adjectives no sona, és clar, tan malament quan és emprat amb referència a persona, perquè no exigeix desfer l'associació esmentada; però sona encara malament, perquè nosaltres (volem dir els catalans que en els nostres parlars no usem mai *qui* subjecte en les oracions de relatiu verament adjectives, que som una forta majoria) sentim el mot *qui* com un mot fort o accentuat, i no pot deixar de produir-nos un efecte estrany, com d'una emfasització inoportuna, de trobar-nos-el en un indret de la frase en què el nostre sentiment lingüístic ens feia esperar un mot feble.

Diguem en veu alta una frase com aquesta: *Això, dona-ho a l'home qui ha vingut aquest matí.* ¿No dinga això estranyament a les nostres orelles? I, si no, mirem l'efecte que ens fa la substitució del *que* per un *qui* en frases com les següents: *La vaig trobar a casa, que acabava d'arribar.* *Jo era abaix, que esperava la Maria.* *Jo en conec, que poden ajudar-nos.* (Les quals, amb la substitució del *que* per *qui*, sonarien: *La vaig trobar a casa, qui acabava d'arribar.* *Jo era abaix, qui esperava la Maria.* *Jo en conec, qui poden ajudar-nos.*)

Haurien d'ésser molt grans els avantatges de l'ús sistemàtic del *qui* com a subjecte, oposat a un *que* complement directe, perquè ens decidíssim a fer substitucions com aquestes. Però, encara, cal tenir en compte que els avantatges que en certs casos podria tenir l'ús del *qui* com a subjecte, són il·lusoris mentre la distinció entre *qui* subjecte i *que* complement directe sigui una mera convenció, no una cosa sentida. Ara, que, donat que tots els *qui* vivents no precedits de preposició el mateix poden usar-se en funció de subjecte que en funció de complement directe, no sembla pas fàcil que s'arribi a fer sentir, en determinats casos, el mot *qui* com a signe distintiu del subjecte.

VI. Hi ha un cas, que no és cap dels quatre examinats al començament d'aquest article, en què la llengua parlada usa encara correntment el mot *qui*. Ara bé, el *qui* en aquest cas serveix per a fer una distinció altrament important per a la llengua literària que la distinció francesa entre *qui* subjecte i *que* complement directe en les oracions de relatiu adjectives. Es tracta, doncs, d'un *qui* l'adopció sistemàtica del qual, tot constituint un perfeccionament de la llengua literària, no implicaria l'establiment d'una distinció estranya a la llengua parlada (com la distinció entre *qui* subjecte i *que* complement directe), sinó simplement la normalització d'una distinció que, iniciada ja a l'edat mitjana, és encara vivent i no donaria, per tant, lloc en cap cas a frases que repugnessin al nostre sentiment lingüístic. Però aquesta distinció, per fer-se degudament, exigeix l'abandó de l'altra.

Tractarem d'explicar breument quin és aquest *qui*.

En català són freqüents les combinacions de l'article definit amb el pronom relatiu.

Ex.: *Aquest llibre i el que comprarem.* Aquestes combinacions poden tenir dos valors. En el cas de l'exemple anterior, en la combinació de l'article i el relatiu (*el que*) hi ha un nom sobreentès (*llibre*); és perquè sobreentem un nom que l'article ve a posar-se en contacte amb el relatiu. Aquí es troba ací en el mateix cas que l'estudiad en V, i la llengua parlada hi emprarà, naturalment, el seu pronom feble *que*. (No cal dir que els partidaris de la distinció francesa escriuran *que* en l'exemple citat, però mudaran en *qui* el *que* d'una frase com *Aquest llibre no és el que m'agrada més*.)

S'esdevé altres vegades que, en la combinació de l'article definit i el pronom relatiu, no es sobreentén cap nom (com en francès en la combinació *ce que* en una frase com *Ce que t'oxil ne suit, le cœur ne le désire*). Llavors la combinació ve a tenir la força d'un pronom comparable al simple *qui* de les oracions de relatiu substantives (cas III). Una tal combinació pronominal pot denotar persona o cosa; ara bé, la distinció que el català fa donant respectivament a l'article les formes *el* i *lo* (*el que*, personal; *lo que*, neutre), el català, que té una mateixa forma per a l'article masculí i el neutre, la fa donant respectivament al relatiu les formes *qui* i *que* (*el qui*, personal; *el que*, neutre). Ex.: *El qui ha dit això, ment.* *Això és el que t'agrada: fer-lo glair.*

Modernament, havent-se introduït en el català un article neutre (un *lo* invariable) diferent del masculí, hi apareix, com a concurrent perillós de la distinció *el qui* personal i *el que* neutre, la distinció castellana *el que* personal i *lo que* neutre; però aquesta distinció no ha pas aconseguit fer desaparèixer l'altra i, avui, *el qui* és encara ben viu, i així mateix és viu *el que* neutre. La llengua literària, que no admet l'article neutre *lo*, no pot, doncs, raonablement desaprofitar l'existència d'aquestes dues combinacions, ans el que ha de fer, defugint les vacil·lacions de la llengua parlada, és erigir en regla que, amb referència a persona, s'escriu sistemàticament *el qui*, i *el que* serveixi exclusivament com a traducció de *lo que* castellà o *ce que* francès.

Ara, aquesta distinció rigorosa entre un *el qui* personal i un *el que* neutre no es pot fer, evidentment, si es vol fer la distinció francesa entre un *qui* subjecte i un *que* complement directe, puix que aquesta exi-

gria el canvi de *el que* neutre en *el qui* totes les vegades que el relatiu és subjecte, i, inversament, el canvi de *el qui* personal en *el que* totes les vegades que el relatiu és complement directe. Així, segons els partidaris de la distinció francesa, es diria *Això és el que tu voldries*, però no podria dir-se *Això és el qui t'agrada*; hauria de dir-se *Això és el qui t'agrada*; es diria *El qui ha dit això ment*, però no podria dir-se *Aganat es diu del qui la gana té apoderat*; hauria de dir-se *Aganat es diu del que la gana té apoderat*. Ens trobem, doncs, davant de dues distincions incompatibles, i en la necessitat de decidir-nos per l'una d'elles renunciant a l'altra, no creiem que pugui dubtar-se que és la distinció francesa la que ens cal abandonar.

No vol dir això que necessàriament s'hagi de proscriure tot *qui* subjecte en les oracions de relatiu adjectives (cas V); amb que no s'hi admeti *qui* amb referència a cosa, ja no s'entrebancaria l'establiment de la distinció entre les combinacions pronominals *el qui* i *el que* com a respectivament representatives de persona o de cosa. Però els qui, en les oracions adjectives, es plauen a practicar l'arcaïsmes consistent a reemplaçar pel mot *qui* el *que* subjecte amb referència a persona, que sàpiguen que, amb això, no indiquen millor la funció de subjecte del relatiu, puix que el mot *qui* és igualment apte a representar el complement directe. Ja d'antic trobem exemples de *el qui* (o del seu equivalent *aquell qui*) en què el mot *qui* és el complement directe del verb de l'oració relativa: «com la dona ama, desconeix pare, marit e fills e tota la sua honor met en poder del qui (ella) ama»; «haber de sofrir mai la venjança dels qui has ultratats»; «E per tal com a ell no podem retenir, som allenegats ab aquell qui amam»; «E aquells qui, mentre eren vius, ell enganyava ab grans afalagaments».

Seria sens dubte interessant que examinéssim, ara, quina extensió cal donar o es pot donar al *qui* del cas VI, amb quins antecedents (sempre pronom: *aquell, tothom,* etc.) deu o pot usar-se. Però això allargaria excessivament aquest article, l'objecte del qual, d'altra banda, no és sinó de fer veure els desavantatges que tindria la implantació, dins la llengua literària, de la regla francesa en l'ús del nostre pronom *qui*.

POMPEU FABRA

Cuants sofriments s'estalviarien...

Prengui
URODONAL
Per a eliminar l'acid úric de la sang

POR QUÉ LA SANGRE CARGADA DE ACIDO URICO ES UN PELIGRO

CIRCULACION SANGÜINEA
A-B. Corazón H. Hgado
C. Carotida I. Bazo
D-E. Arterias J. Venas
F. Arteria K. Venas inferiores
G. Diafragma M. Intestinos

POR EL Dr. FAIVRE
CATEDRATICO DE LA FACULTAD DE MEDICINA DE POITIERS (FRANCIA)
TERCERA EDICION

(REPRODUCCION Y TRADUCCION RESERVADAS EN TODOS LOS PAISES)

..llegint aquest llibre que s'envia gratis

aón es trovara la manera d'evitar facilment els sofriments deguts a l'excés de producció d'acid úric que es al mateix temps causa i efecte del artrisme en les persones de mes de 40 anys, en els sedentaris, en els artritics de totes les edats, present l'URODONAL dissolvent perfecte de l'acid úric recomanat per les eminencies mèdiques de tot el món com a tractament preventiu i curatiu de les manifestacions artritics:
Reuma, neuralgies, Dolors de Ronrons, ciática, etc.

Envío gratuí de la obra "Per qué la sang carregada d'acid úric es un perill" per el Dr Faivre, enviant aquest cupó baix sobre al

Dipòsit General de l'URODONAL
APARTAT 718 BARCELONA

Sr. _____ M. 1
Carrer _____ 25
Població _____ Província _____

— Una cosa per regalar a la seva senyora? Algun objecte elèctric?
— Té, no és mala idea. Que tenen cadires elèctriques?

(London Opinion.)

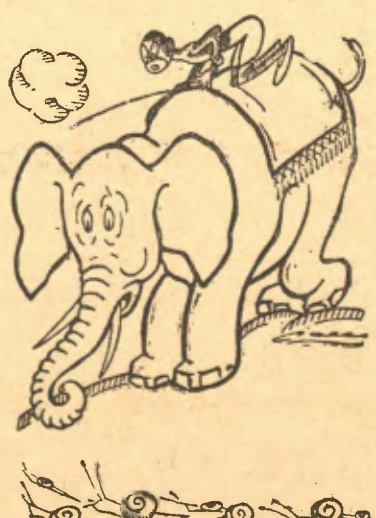
— Si arribo a anar en mànegues de camisa, estic salvat!

(Ric et Rac.)

— Ho sabeu que el vostre futur gendre ha fet quinze anys de treballs forçats?
— Quina barra!... Ell m'havia dit deu!

(Ric et Rac.)

CIRCULACIO

Un bon exemple de civilitat i de paciència.

(L'Intransigent.)

LES LLETRES

L'Epistolari de Maragall

DUES IL·LUSIONS INJUSTIFICADES
I UNA DE JUSTIFICADA

No m'ha sorprès gens el rebombori que comença a alçar-se a l'entorn de l'*Epistolari* de Joan Maragall, del qual només ha aparegut el primer volum. Tot redactant-ne el pròleg, ho preveia. No estem avertats a mirar els homes i les coses directament — i no tenim, en general, gaires ganes d'avesar-nos-hi.

De tota manera, si preveia les actituds que suscitaria aquest volum de cartes íntimes, he de confessar que no suposava que fossin tan nombrosos els casos d'incomprensió. Imaginava que tots plegats havíem fet alguns progressos en l'art de situar-nos, pedra angular de la intel·ligència, i veig amb desconfiança que estem tan impregnats d'absolutisme com vint anys enrera.

Els uns, davant aquest feix de cartes no destinades al públic, sinó a un amic veritable, escrites amb una sinceritat que no desvetllen ni els seus confensors, han clamat melancòlicament: «Quina tristesa! El poeta a penes si s'endevina... Tot plegat, resulta prim...» Cal dir que aquesta posició és absurda? És veu que és imprescindible. És veu ben clar que vivim en un país on fins la gent instruída nodreix la il·lusió que els poetes són éssers sublimitzats que s'alimenten de lirisme, que dormen en un tou de núvols color de rosa i que parlen constantment en vers.

Una il·lusió talment desmesurada porta com a conseqüència una desil·lusió també excessiva. Aquest és el cas dels que cometen amb melangia la manca d'elevació literària d'aquestes cartes. Tan fàcil com és de situar-se en el punt just! N'hi ha prou de dir-se: Aquestes cartes són una colla de moments de la consciència de Joan Maragall; només combinant cadascun d'aquests moments amb els altres, innombrables, que han restat registrats en els seus versos, en els seus articles, en les altres cartes que escrivia a d'altres corresponents, tindrem una imatge aproximada de l'esperit maragallista. No hem de caure pas en el ridícul prejudici de creure que els homes només són sincers quan es belluguen arran de terra i que el nostre poeta era més ell quan prodigava el verb *fotre* que quan escrivia *La vaca cega* o *En la mort d'un jove* (1).

Al costat dels que es dolen d'una desil·lusió literària, hi ha els que es dolen d'una desil·lusió moral. També aquests són víctimes de llur absolutisme i demostren, de passada, haver descurat lamentablement els exercicis d'introspecció, o, per dir-ho en cristia, els exàmens de consciència. ¿No s'han adonat que l'ànima més pura, la més santa, la més cèlica, passa d'un cap a l'altre de dia per un seguit de reconos ombrívols? ¿No saben que si existís un aparell per registrar les oscil·lacions de consciència amb la finor amb què el sismògraf registra els trontolls de la terra, poques consciències donarien un gràfic més decent que el que ens dona Maragall en les seves cartes a Antoni Roure? Tanmateix tots estem tips de repetir que som pecadors i que els sants pequen set vegades al dia. Però pel que es veu ho diem d'esma, com a papagaias.

L'únic que es pot retreure a Maragall en aquestes cartes — i fóra un retrat ben impertinent — és la seva franquesa i el seu abandon. Se sentia en presència d'un amic i no queia en la falta d'estimar i desconfiar simultàniament. «Quan agafó la ploma — deia ell mateix — per escriure't, me deixo anar com no faig amb ningú i poso tot el que em preocupa o tinc al pensament.» Sols l'espectacle de lleialtat dins l'amistat que ens ofereix aquest primer volum de l'*Epistolari* — espectacle tal vegada únic en la nostra història literària — ens obliga a descobrir-nos amb respecte i amb simpatia.

En tercer lloc hi ha els que, sense dir-ho,

es lamenten d'una desil·lusió religiosa. Havien convertit Maragall no sols en un catòlic del tipus corrent, sinó en un paladí del catolicisme. Els seus articles del *Brusi*, combinats amb algunes poesies, consentien, no sense un bri de violència, aquesta assimilació que el mateix poeta, per timidesa o per comoditat, no havia pas rebutjat d'una

manera explícita. Les cartes que ara han vist la llum demostren que Joan Maragall era un idealista generós, però no un bon catòlic, apostòlic i romà. Va esdevenir-ho? Les darreres poesies i els darrers elogis no en donen pas entened. Ni *El Comte Arnau*, ni el *Cant espiritual*, tot i la temptativa de conciliació del panteisme i del dogma que s'endevina en els darrers versos, lliguen amb la pura ortodòxia.

Aquest punt restarà probablement aclarit amb una llum meridiana quan es publicuin les seves cartes a Unamuno que, segons totes les noves que en tenim, contenen un debat religiós d'un dramatisme poques vegades superat.

Si he trobat paraules i arguments per aconsolar els literats i els moralistes, confesso que no en trobo cap per aconsolar els meus amics d'*El Matí*. Perden una figura; encara que no l'acabin d'esborrar de llur galeria de catalans il·lustres, és evident que ja no la poden invocar amb aquella rotunditat teatral que era llur goig. Se n'haguessin adonat abans! El meu ex-company Josep Maria Capdevila no s'hauria pas estat d'acusar l'autor d'*Excelsior* i del *Cant de Novembre*, de complaure's en una ideologia fluctuant... I hauria tingut raó des del seu punt de vista; per al dogmàtic, qui és que no fluctua?

Fixo fluctuant, Maragall va tenir la gràcia que cerquen debades molts escriptors i artistes: va tenir personalitat, coherència íntima i preciosa que cerquen debades la major part de dogmàtics. Totes les contradiccions que un observador amatent pot descobrir en les seves idees, tots els rompients que un jutge sever pot denunciar entre les seves paraules i els seus fets, nodreixen el foc de la seva poesia. ¿La flama que dreça cap al cel us sembla bella i gloriosa? Aleshores no feu massa escarafalls davant els combustibles que l'han produïda.

CARLES SOLDEVILA

(1) Totes dues poesies varen ésser copiades per Maragall al peu de cartes adreçades a Antoni Roure.

ELS MARGES

Una idea

Un periodista i autor «amateur» que aprofiti totes les ocasions per anomenar-nos sectaris — i la feina que se li giraria si l'obliguessin a demostrar-ho — escandalitzat del tomb immoral que, segons ell, pren la literatura catalana, acaba de proposar que sigui creat un premi literari.

Aquest premi tindria per finalitat premiar una novel·la sobre la qual elsensors més exigents no trobessin res a remarcar d'atemptatori a la fe i costums, i els més escrupolosos i primmirats denunciadors de metzines no hi trobessin res a dir. ¿Vol dir aquest zelós militant que això és possible?

Ja fa anys que existeix un llibre molt divertit — divertit i tot en opinió de persones d'ortodoxia indubtable — que porta per títol *Novelistas buenos, malos y peligrosos*, l'autor del qual és el P. Ladrón de Guevara, S. J. Sempre que, per curiositat o desvagament, hem acudit a consultar-lo, ens ha proporcionat bones estones d'esbarjo i descobriments insospitats. L'autor arriba a filigranes com la d'avisar que tal edició de tal obra conté, a la pàgina tants, una làmina on una de les senyores representades porta un escot massa pronunciat. Quan es fila tan prim, no es poden salvar del foc purificador ni els llibres d'En Civera i Sormaní, posem per cas de literatura angelical.

S'ha dit que, amb bons sentiments només, no s'escriu una bona novel·la. Això no vol dir que, per escriure-la i que surti bona, calguin més sentiments; vol dir que, a més a més dels bons o dels mals sentiments, ha d'haver-hi alguna cosa més, alguna cosa que és més important que la bondat o maldat dels sentiments.

Tot és qüestió de tenir una escala de valors o una altra. Si el més esforçat que brillant paladí de la idea creu que el cas és fer un premi de novel·les blanques, que puguin anar a totes les mans — sense pensar en les mans de la gent de gust —, que tiri endavant, que es crei aquest premi i que es vegi força concorregut.

Com més premis hi hagi, millor, i no sols per premiar novel·les, sinó tota mena d'obres.

El perill és que se'ns despengui algun talent, inèdit o no, amb un *Quo vadis?* com una casa, i el seu autor l'hàgim de proclamar glòria nacional per una temporada.

On va la crítica?

Aquesta pregunta, objecte a França d'una enquesta que pel seu autor, Maurice Rouzaud, ha reunit en un llibre, ha estat feta, de vegades, a casa nostra. Ací, però, les coses tenen unes proporcions més petites, i una enquesta així no hauria donat pas matèria per a gaires pàgines, perquè, de fer la pregunta als crítics en exercici, aquests són tan pocs que els podríem comptar amb els dits d'una mà. I encara, no ha faltat qui ha sostingut que no cal que n'hi hagi gaires més davant el fet que de llibres catalans dels quals val la pena que un crític s'occupi, se'n publiquen mitja dotzena en tot un any. El que va dir això exclouia, naturalment, les traduccions d'obres estrangeres al català, tasca molt útil i que darrerament és prosseguida amb intensitat i encert la majoria de vegades.

Dones bé, la crítica va allà on vol que vagi cada crític segons el concepte que en tingui. I al capdavall, potser la qüestió menys interessant és la continguda en aquesta pregunta.

Ha d'orientar el lector i també l'autor, segons Jaloux; ha de tenir una missió conservadora, vigilant i judiciosa, segons Massis; ha de passar en sentit invers per tots els estats de la creació literària, segons Crémieux afiliant-se a l'opinió de Croce; ha de tenir el gust com a qualitat essencial, segons Brémont; etc., etc.

Res més natural que cada crític hagi donat una resposta diferent, ja que la raó d'ésser d'un crític, com la d'un autor, és allò que el fa personal, la seva individualitat.

Gairebé tots els crítics, però, coincideixen a afirmar que el paper principal de la crítica és el de senyalar les obres bones, fer-les estimar i comprendre, i denunciar les dolentes, les fetes a base de trucs i de concessions a les exigències o els gustos dels sectors de més baixa qualitat.

Aquesta és la funció més útil que pot exercir un crític, evidentment. Però perquè la seva tasca tingui eficàcia, cal que sigui llegit i que la seva opinió sigui tinguda en compte. I això ja és més difícil d'obtenir, i, com per tantes altres coses de la literatura, no hi ha cap recepta que valgui.

JUST CABOT

Personal i urgent

A. J. B. G., de Catalunya Social.

Un amic acaba de fer-me adonar d'un article aparegut al darrer número de *Catalunya Social*, sota el títol *Servitud* i signat per J. B. G., que conté aquest paràgraf:

«Però el més pintoresc i arbitrari és, que aquell senyor que tan fàcilment s'indignava amb En Junoy no esmentava per res el fet que En Just Cabot donés el seu vot al director de la biblioteca que li havia publicat la seva traducció de *La meua fugida dels Ploms* de Casanova.»

El J. B. G. es refereix, naturalment, a la votació del Premi Joan Crexells, del jurat del qual formo part.

Primer que res, em cal sentar dues constatacions axiomàtiques:

a) Que el meu prestigi, tot i ésser tan petit, es troba completament fora de l'abast dels comentaris malvolents que em puguin dedicar periòdics, tan separats per algunes característiques, com *Catalunya Social* i *L'Esquella de la Torratxa*;

b) que si algú pot exigir-me, com a membre del jurat del Premi Crexells, explicacions d'alguna mena, són els senyors que integren la Comissió gestora del dit Premi; aquests, però, ni l'any 1928, ni l'any 1929, no n'han demanada cap, ni a cap dels meus companys de jurat, ni a mi.

A desgrat d'aquest parell d'axiomes, per il·lustrar la ciència del J. B. G., li regalaré algunes clariïcs.

Algú va dir—de paraula—que jo, en donar el meu vot a *Fanny* de Carles Soldevila, havia votat per l'editor. El que va dir això, Déu el va castigar, puix que volent emetre una insídia deia la veritat, perquè Carles Soldevila és l'editor del seu mateix llibre (àdhuc puc precisar, si vull, l'import de la factura d'impremta) i la Llibreria Catalònia només l'hi administra.

Sàpiga el J. B. G. que la «Biblioteca Univers» que dirigeix el meu amic Carles Soldevila, no sols m'ha publicat la traducció que ell esmenta, sinó encara: *La Dispensera*, de Dostoiévski, *L'home invisible*, de Wells, i encara en publicarà, si tot va bé, unes quantes més. I com a complement d'informació, sàpiga també el J. B. G. que les «Edicions Proa», que dirigeix el meu amic Joan Puig i Ferrer, tenen anunciades les següents traduccions meves: *Els cors purs*, de Kessel; *El Roig i el Negre*, de Stendhal; *La prodigiosa vida d'Honorat de Balzac*, de Benjamin.

Es a dir, per acabar, que si J. B. G. s'ha pensat que jo em regeixo per les seves tarifes, ha quedat curt.

JUST CABOT

UN SOPAR CORDIAL I LITERARI

La Companyia Ibero-Americana de Publicacions ha decidit estendre la seva acció d'una manera especial i intensa per tot Catalunya, i, a fi de començar a actuar especialment i intensament, va convidar a sopar al Colón, dimarts passat, els escriptors més significats, fos ell que fos el grup a què pertanyessin, i els editors i llibreters a partir d'una determinada importància que té una relació directa amb la contribució.

Un àpat és sempre — sempre? — un acte de cordialitat, i més si el menú és intel·ligentment confeccionat, ben servit i no cal témer, quant a la beguda, els estralls de l'eixut.

No haver-hi una sola taula, permeté de formar grups segons les afinitats electives. Raó de més per augmentar la cordialitat. Però sempre n'hi ha que no són prou amants, o que arriben tard, i s'han d'aplegar amb desconeguts. En un cas així, per poc bé que vagi la cosa, el glaç es trenca encetat el segon plat.

En virtut, doncs, de les lleis d'atracció, convidants i convidats s'agruparen per amistats i àdhuc per professions. Així hi havia la taula dels polítics, comptant-hi entre ells, és clar, Josep Pla, que en una nit com la de dimarts estaven molt animats: la dels Jocs Florals, els ocupants de la qual arrellegaren en anar-se'n tots els clavells que oren l'element decoratiu del sopar; la dels dits sobrealistes, que, acabat el sopar, quedà amb tot de tovallons escampats entre les seves potes. Giménez Caballero, que seia amb els nostres avantguardistes (els quals, dit sigui de passada, foren dels últims d'arribar), es tragué l'americana per lluir un suèter més o menys cubista.

En Cambó havia arribat a les nou al Colón, s'esperà cinc minuts i, veient que encara no compareixia ningú, se'n tornà a casa, per seguir, amb aquest gest, cultivant la fama. Circulà la versió oficiosa que el famós financier tenia un fort refredat que no li permeté esperar-se més.

No es va rebre cap ràdio ni cap cablegrama de l'Estelri-h; però deurà rebre's aviat.

Acaba de publicar-se la nova edició de la famosa obra de JAMES JOYCE

ULYSSE

(Traducció francesa íntegra)

Preu: 31'50 pessetes

De venda: LLIBRERIA CATALONIA
17, Plaça de Catalunya, 17

ARTICLES DE PUNT A BON PREU

Jaume I, 11
Telèf. 11655

Adquiriu les nostres novetats:

LA REINETA DEL CADÍ

Suggestiva novel·la de costums del renaixentista MARTÍ GENÍS AGUILAR. Pòrtic de MANUEL BRUNET. Preu: 4 ptes.

EDITORIAL POLÍGLOTA : Petritxol, 8 : Barcelona

Barcelona Isabelina i Revolucionària

Ameníssima relació dels fets esdevinguts en l'època turbulenta del 1860 a 1870.

Obra pòstuma de l'eximí escriptor D. ARTUR MASRIERA. Preu: 6 ptes.

Rondalles Populares

Recollides per Valeri Serra i Boldú, il·lustrades per Lola Anglada, Ricard Opisso i Josep Longoria, coberta a tres colors amb gravats intercalats al text.

Volums publicats: I, Peret Valentí; II, La princesa que no serveix per a res; III, La sang del dragó; IV, El pobre Julià; V, L'ós blanc; VI, La princesa de la mel. Preu de cada volum: 1 pla.

LA QUITÈRIA

Els qui han llegit les obres anteriors de la il·lustre autora, esperaven amb viu interès la publicació d'aquesta obra, la que segueix una comèdia en tres actes titulada ANOK MANA. En totes dues obres es confirma plenament la mà d'escriptora que Dolores Monserrá tenia ben guanyada. Preu: 4'50 ptes.

Col·lecció Popular LES ALES ESTESSES

Ha sortit el volum XVI

GRANDIOS EXIT

LA CIUTAT DE LA POR

La novel·la que obtingué el segon premi en el Concurs de L. A. E.

PER JOAN CRESPI I MARTÍ

El dissortat escriptor que, en plena juvenut, morí dos dies després de publicar-se el veredict del jurat que li otorgà el premi

Un volum de 200 pàgines, 1'20 pessetes

I EL TEATRE

GRAND GUIGNOL

Durant el curt entreacte de *Le faiseur de monstres*, una senyora de mitja edat, grassona i baixeta, tota vestida de negre, abandona el seient i, passadis lateral amunt, hem sentit que mastegava:

— Bon Dieu! M... M... M...

La transcripció d'aquestes manifestacions de la bona senyora francesa potser donarà peu a suposar de seguida que les hem transcrites com una premissa contudent d'un comentari desfavorable. Res d'això. Les hem anotat simplement perquè ens ha fet gràcia l'actitud de la bona senyora i sobretot la manera gràfica d'expressió.

Negar les excel·lències possibles d'aquest gènere teatral equivaldria a pendre la posició còmoda d'aquells crítics que pel sol fet de trobar-se davant d'una obra que pertany a un gènere que no és de la seva predilecció, s'estalvien una crítica o un comentari detinguts—i l'obra es manté així en la seva virginitat.

Després d'haver vist les obres que la companyia del *Théâtre Grand Guignol*, de París, ha presentat aquesta setmana al Teatre Novetats, el primer comentari que ens ve a tomb és aquest: l'espectador barceloní haurà pensat, a la sortida del teatre, que no cal pas anar a veure les obres de *grand guignol* d'autors francesos per tal de poder presenciar truculències, sinó que ja està força acostumat a veure'n en autors de casa mateixa. Amb la diferència única que en alguns autors d'aquí la truculència és episòdica o anecdòtica—si bé en algunes obres d'aquests episodis i anecdota constitueixen la medulla, l'espina dorsal, de l'acció, van amanides per una s'rie d'accidents o episodis secundaris que, en donar color local a l'anècdota truculenta, l'esfilagarsen i la fan menys crua, menys directa, menys punyent. Mentre que en el teatre autènticament *guinyolesc*, que les companyies franceses representen normalment, la truculència anecdòtica no és desfigurada o trencada per episodis més o menys aliens, sinó que del començament a la fi segueix un ritme únic i palpitant, despulat de tota nota que no vagi íntimament lligada amb el fons de l'obra.

És clar que, en referir-nos a les obres d'autors de casa nostra on l'espectador una mica intel·ligent trobaria íntims contactes amb les obres de *grand guignol*, pensàvem en les peces més o menys melodramàtiques que han passat pels nostres escenaris. Que no sembli agafada pels cabells aquesta comparació. Perquè és evident que si escombrem d'un melodrama tots els episodis secundaris i terciaris que únicament serveixen o per fer més digerible l'obra al nostre públic per mitjà dels contrastos, o bé per allargar-la amb miras a omplir els tres actes corrents, trobarem que el melodrama en tres actes se'n converteix mecànicament en un acte de *grand guignol*. Si seguíssim aquesta regla d'eliminació trobaríem a casa nostra una veritable diguem-ne escola de teatre guinyolesc.

Ara, com més violenta sigui l'anècdota d'una obra, més de *grand guignol* resultarà. Tant és així, que, contemporàniament, sembla que es vulgui limitar la denominació de *grand guignol* a les obres de més truculència.

El francès són mestres en la confecció d'obres d'aquesta mena. I és molt natural: els autors francesos foren, a començaments del segle passat, els veritables creadors del melodrama. Exemples: A. Dumas, fill, i V. Sardou. I del melodrama al *grand guignol* no hi ha sinó un pas. Un pas que es dona per eliminació—eliminació, com hem apuntat, de tot episodi secundari. Aquest pas, qui podria donar-lo amb més probabilitats d'èxit que els autors del país que havia estat l'escenari de la més magnífica eclòsia del melodrama?

Naturalment, el teatre *grand guignol* en mans d'autors mediocres es converteix en un espectacle enterament insuportable. Imagineu-vos, per exemple, l'acabament de *Le faiseur de monstres*. Un simi furios esten damunt d'una taula un home i el degolla no a queixalades ni a urpades, sinó pre-

nent un ganivet i valent-se'n de la mateixa manera intel·ligent i contudent amb què se'n valdria el més refinat dels criminals. Aquest és l'episodi que provocà les gràfiques expressions d'aquella bona senyora que hem esmentat al començament d'aquest comentari.

Malgrat les obretes que solen presentar i representar mil vegades les companyies de

grand guignol, nosaltres creiem que és atrevit d'afirmar que és, aquesta, la més baixa representació de l'art dramàtic. En primer lloc, és remarcable que bons autors com Duvernois han nodrit aquest gènere amb algunes bones obres. D'altra banda, hem tingut ocasió de presenciar, aquesta setmana, una obreta: *Les trois masques*, de Charles Meré, que, dintre el teatre *guinyolesc*, és una nota de bon gust gens menyspreable.

És clar que si una obra de *grand guignol*, és una excepcional obra dramàtica, ja no li escau el nom de *grand guignol*. Aquesta frase sembla paradoxal i no ho és. El difícil de la qüestió és saber els límits del teatre anomenat de *grand guignol*. Una definició rigorosa ens podria portar a confondre lamentablement una tragèdia de bona llei amb una vulgar truculència dramàtica. Quin serà el camí més segur, doncs, per establir una diferència essencial? En primer lloc posem el diàleg, o sigui l'expressió literària, en el sentit ample de la paraula. I en segon lloc, la vàlua intrínseca de l'anècdota o episodi.

La companyia de *grand guignol* que ha actuat aquesta setmana al Teatre Novetats ha alternat una peça dramàtica amb una peça còmica. Amb les peces còmiques hem tingut una avinentesa d'admirar la gràcia, la intenció, l'agilitat característiques de les comèdies franceses. El públic que davant les truculències dels drames folletinescos, arrufava el nas i es girava d'esquena a l'escenari, es deixava endur per la gràcia i la *souplesse* de les comèdies. El públic, en aquesta ocasió, era un bon termòmetre de la vàlua de les obres.

La companyia de *Grand Guignol* que ha actuat aquesta setmana a l'escenari de Novetats, és una companyia de *guignol* que actua normalment a París. Això ens estalvia de dir que cada actor és més o menys especialista del paper que juga. Els papers són enterament sabuts de memòria i els moviments gairebé mecànicament verificats—en dues representacions d'una mateixa obra no hi trobaríeu, ens atrevim a dir, ni la més lleu modificació.

Què es desprèn d'aquests comentaris? Això depèn de l'esperit amb què el lector els llegeixi.

RAMON PEI

Miss Itàlia 1930 o una història barcelonina

La senyoreta Mary Myram acaba d'èsser anomenada Miss Itàlia 1930, per participar en el concurs internacional de bellesa que s'ha de celebrar a Rio de Janeiro.

Vostès no es recorden de Mary Myram? A veure, facin memòria...

Mary Myram va desembarcar a Barcelona amb la companyia de *tournee* de Millebert i Frank que varen representar *No, no...* *Nanette* al Novetats, Novembre de 1928. Mary Myram era aleshores una noia de disset anys, que feia dos mesos que havia debutat com artista de teatre. Millebert i Frank varen obrir una mena de concurs per tal de descobrir una *Nanette* per a la seva *tournee*. Mary Myram s'hi va presentar i se'n va endur la palma. Va debutar a Lyon, va passar després a Perpinyà i finalment a Barcelona. La seva actuació en el teatre Novetats fou rebuda amb una extraordinària simpatia pel públic barceloní. La nit de la seva *serata d'honore* va obtenir un veritable triomf. Va cantar, entre altres còses, el *Romans de Santa Lúcia* i això va tocar el punt d'èxit de les bones disposicions dels espectadors.

Mary Myram havia de penedir-se, més tard, del seu èxit.

La història artística de la flamant Miss Itàlia es pot dir que comença i acaba a la ciutat de Barcelona. Els seus camarades de la companyia, difícilment li podien perdonar aquell ràpid triomf. Altrament, Mary Myram, a més a més de la seva mare, la concertista de piano Anna Maria Biondi, anava acompanyada aleshores per un oncle seu, el cavaliere comandante Scognamiglio, el curiós temperament del qual no l'havia d'afavorir gens per la part diguem-ne diplomàtica de la seva carrera ascensional.

El comandant Scognamiglio era un italià fogós, arborat de feixisme i de la glòria de la seva pàtria. Els seus temes favorits de conversa eren parlar de l'honor, de repartir bufetades i de creuar l'espasa amb els seus problemàtics enemics. En mig d'aquella colla de *cochons* de francesos, el comandant Scognamiglio es creia voltat d'enemics. En les seves disputes amb el director de la companyia, sortia a reluir sovint el nom de Mussolini.

Mary Myram i la seva mare assistien amb un aire resignat a les exaltacions patríotiques de l'oncle. Un dia, Mary Myram es va fer una ferida al braç. La hi van curar amb tintura de iode i, és clar, la pobra noia va passar un mal moment. El comandant Scognamiglio, els ulls il·luminats, li deia, per animar-la:

— Coraggio! Pensa en la Italia!

Les enveges dels altres artistes de la companyia, barrejades amb les exaltacions patríotiques de l'oncle de la *vedette*, van envoltar aquesta d'un ambient de forta antipatia entre la *troupe* de Millebert i Frank. Com a mida preventiva, hom va disposar que a Niça, que era el lloc on havia de treballar la companyia després de Barcelona, el paper de *Nanette* seria interpretat per la seva creadora a París, London Hégourobou, per tal que Mary Myram pogués descansar uns dies...

En saber això, el comandant Scognamiglio va treure literalment foc pels queixals. Va parlar de Juli Cèsar, del Dant, de Mussolini, de les camises negres i de la irremediable guerra italo-francesca. No obstant, després d'haver escrit dues o tres cartes incendiàries i d'haver desafiat des del director de la *troupe* a l'últim boy, el bon home es va anar calmant i va acabar per marxar amb els altres, amb un gran aire de dignitat ofesa.

Sempre em recordaré d'aquell comiat a l'estació de França. Eren les cinc del matí i sembla que a aquella hora marxava un tren inconfessable cap a la frontera francesa. Tots els brillants personatges de *No, no...* *Nanette* es passejaven per la penombra de l'estació carregats amb unes maletes lamentables i amb els ulls plens de son i de mal humor. Mary Myram, el seu oncle i el comandant Scognamiglio no oferien pas un espectacle gaire més reconfortant. Recordo que varem anar a beure un cafè amb llet en un quiosc de vora l'estació. El petit departament, tancat amb vidrieres, estava ple d'obrers que menjaven arengades i pa sucat amb all. Mary Myram tenia sobre els genolls una gàbia en la qual portava tancats el seu gos i el seu gat.

Mary Myram va deixar anar una llàgrima, i ens va dir, a tall de comiat:

— La pròxima vegada marxarem de Barcelona amb pullman...

En aquells temps la deliciosa *Nanette* cobrava un sou de cent francs diaris.

La història de Mary Myram va lligada amb els amors romàntics i funambulescs d'un jove barceloní. Aquest jove la va anar a cercar a Niça, se la va endur a París, va venir a Barcelona, ara tornen a ésser a París.

Tot això ha deixat en el cor de Mary Myram un pòsit amable de barcelonisme. En la darrera carta que ens va escriure, deia:

«Si sabéssiu les ganes que tinc de tornar a veure la Rambla!»

J. M. P.

La immortalitat, l'edat i la joventut de les actrius

En un teatre de París hi havia una actriu important que feia seixanta anys que representava els papers de dama jove i amorosa. Un dia hom va acordar que l'actriu havia, evidentment, passat de l'edat de sopir «l'estímul». Els camarades de l'artista, després de les naturals reunions i discretes discussions, es decidiren a consultar el director. Però la qüestió era greu. Com dirien a la venerable actriu que hauria de canviar de repertori? Per fi, trobaren una solució amb força probabilitats d'èxit:

— Vós podríeu representar papers de mare jove, de mare d'un infant de quatre anys. La vella comedianta sembla que va reflexionar abans de respondre:

— Vosaltres ho compendreu; el que em demaneu no és pas còmode. És tota una educació que em caldria refer de bell nou. Seria necessari que aprengué a moure'm com una vella!

Aquesta anècdota, que sembla autèntica, és un pou de suggerències sobre l'edat de les actrius i, concretament, sobre l'edat de les nostres actrius.

No; no us esveréssiu pas, estimades primeres actrius i dames joves dels nostres teatres! No és la nostra intenció ésser imperdonablement indiscrets i revelar l'edat de cadascuna. Altrament, seria aquesta una tasca gairebé sobrehumana. I vet aquí el primer elogi que surt, quasi sense donar-nos en compte, de la nostra estilogràfica. Perquè és evident que les nostres primeres actrius i dames joves saben adaptar-se molt bé a l'edat dels seus papers.

Però, les actrius han de tenir l'edat del rol que representen? Si ens fixem i cerquem exemples al cinema, veurem que el cinema és cruel. Norma Talmadge se'n ofereix com un exemple.

Sapho, amb Mme. Sorel, omple el teatre, encara. Però en el moment més joventut de l'obra, els anys de Mme. Sorel fan exclamar a algun espectador:

— És Claudina al cementiri!

El cas de Mistinguett és sorprenent. El seu talent i el seu ànim són dignes d'admiraació, però avui dia, quan hom anuncia sorollosament que va *faire le printemps* a la revista del Casino de París, tothom fa plasereries. I, segons un periòdic parisiès ben digne de crèdit, el públic de París va a veure-la a títol de curiositat, com es van a veure les caticumbes, la torre Eiffel o el vell París.

Aquesta qüestió té algun significat a casa nostra?

Tenim algunes actrius que segueixen representant papers de dames joves i amoroses amb una desimboltura remarcable. No tenim una madame Sorel, ni una Mistinguett, ni una actriu com aquella de la qual es parla en l'anècdota que encapçalava aquest comentari. Les nostres primeres actrius alternen el rol de dames relativament madures—però!—amb el de dames joves i amoroses. La qüestió no radica en aquest fet, sinó en la manca d'actrius joventutíssimes, més que discretes i sòbries. No voldríem ferir susceptibilitats. Constatem un fet i prou.

R. D.

LA MUSICA

Em pertoca donar als lectors de les meves cròniques musicals una notícia agradable. Des d'avui la secció es veurà honorada amb la signatura de Robert Gerhard. Aquest èxit de MIRADOR és el resultat d'unes gestions de llarga data, que fins ara no havien donat fruit, a causa de diversos treballs que tenia empresos el jove i madur compositor.

Robert Gerhard, el més pràctic dels nostres músics, n'és també el més agut crític. Ara jo, en acomiadar-me de la secció i dels lectors que m'hauran llegit, sento com una mena de modest orgull per haver pogut ésser el precursor d'una figura tan decisiva dintre del món de les nostres arts. Si són permeses comparacions, és, salvant les distàncies, l'alegria del Baptista. I, només sota aquest aspecte, he gosat batejar una mica, encapçalant amb quatre paraules les sàvies i autoritzades del meu successor.

ROSSEND LLATES

PRELUDI

MIRADOR em fa la invitació—que m'honoraria—d'escriure a les seves columnes. Alguns amics meus, el judici dels quals té molta de valor als meus ulls, insisteixen perquè jo exposi públicament algunes idees relatives a la música actual, algunes paraules d'orientació per a homes de bona voluntat. Aquestes dues circumstàncies lligades han acabat per vèncer tots els meus arguments de resistència. Vençuts i tot, però, no es resignen. Sobretot aquest: el compositor combat en favor dels seus ideals fent música. Els arguments veritables que ell pot portar a la discussió són obres. El combat dialèctic, la teoria, l'anàlisi han de confiar-se a un altre home: el crític creador, el *schöpferischer Kritiker* dels alemanys. Invocació:

Crític creador, vina...!

He d'afegir que les idees generals que jo pugui anar exposant aquí no tenen cap novetat. A Berlín, a Viena, a París, a Leningrad... són moneda corrent en tota conversa entre músics. Afanyem-nos a donar-li curs a Catalunya, és moneda bona, a fe.

De totes maneres és clar que voldria fer més que això. I aquí convidarà que us poseu en guàrdia. Ningú no podrà esperar de mi que jo faci mostra de la imparcialitat d'un crític—si és licit exigir d'un crític aquesta virtut—. La música contemporània que jo vull defensar i a la qual voldria guanyar amics a Catalunya, no és aquella música l'interès de la qual queda exhaurit amb el fet de la seva "actualitat". Al costat de la música simplement "moderna" hi ha una altra música més ambiciosa avui a Europa. Sobre aquesta petita diferència hi ha, sortosament, idees molt clares ja en alguns cervells.

No obstant, seria injust posar a massa baix preu la categoria: "actualitat". Si és una categoria negligible en la vida privada d'individus determinats, no ho és, en canvi, en la vida d'una col·lectivitat. I una vegada tocat aquest concepte, permeteu-me una fantasia personal.

Em plau d'imaginar la "consciència col·lectiva" dividida en una sèrie de zones de sensibilitat progressivament decreixent cap a la perifèria. En la zona de màxima sensibilitat hi ha uns éssers odiosos que van descobrint que al món els problemes no s'acaben mai—àdhuc els sistemes aparentment més perfectes n'estan encara plens! Pròxima a la d'aquests éssers dolorosos ve després la zona de les solucions humanes, ai las, transitoris totes. Saltem-ne unes quantes més per acostar-nos a la perifèria. Hi ha una zona creadora del confort: aquí tota cosa perd la malícia original i es converteix en motiu de benestança. I ara ve la zona benestant, la que gaudeix del confort i el defensarà, és clar, a mossegades, quan sigui necessari. D'aquesta petita operació triem-ne per avui la conclusió que ens dona; si us plau, és aquesta: confort = enemec de l'esperit.

Heu saltat unes quantes zones; deixeu que em torni a remuntar en direcció contrària per a salutar de passada la dels purs *diletants*, noble tipus d'home que hauria de revirte entre nosaltres. A ell endrego aquestes paraules temàtiques de Paul Valéry: «Les hommes n'inventent rien qu'ils n'y soient contraints par les circonstances. Les damnations ne sont que des expédients. Elles n'émanent que de juges extérieurs qui ne sentent pas ce que nous sentons. La sévérité est nécessairement superficielle.»

Vulgueu recordar, si us plau, que el preludi no té una forma rigorosa; pertany al grup de formes dits d'improvisació. El seu principi és el principi de l'anticipació indirecta, o de l'allusiu velada—de vegades progressivament descoberta—al tema o als temes de la fuga.

ROBERT GERHARD

Teatre Català Novetats

COMPANIA CATALANA

Direcció: C. Capdevila

Avui, tarda. Darrera en dia feiner: Els Pastorets

d'En Folch i Torres, amb l'arribada dels Reis Màgics, que obsequiaran a la gent menuda. Preu popular. Nit. *Tertulia Catalana*:

FIDELITAT i EL TRIOMF DE LA CARN

Aviat, molt aviat. Miss Barceloneta, de l'insigne Russinyol.

Teatre Català ROMEA

COMPANIA VILA-DAVI

Tots els dies. La divertida comèdia en tres actes:

L'home que faltava

(IL MANQUAIT UN HOMME)

de Félix Gandera, traducció de Vilaregut.

L'ÈXIT CÒMIC D'ACTUALITAT A PARIS. 400 representacions en el Theatre Athenée.

UN AUTO "CHEVROLET" en escena. Aparato sonor PANTHOPON ODEON.

Tres decoracions noves de Morales i Asensi.

OLYMPIA

CIRQUE D'HIVER

Avui, dijous, tarda, matinée infantil amb sorpreses. Nit, gran moda.

Dissabte, formidable funció. 6 colossals debuts, entre ells els OSSOS i els

110 lleons de Schneider, 110

i els populars Antonet i Beby.

TEATRE TALIA

Gran Companyia de vodevil i teatre modern

Avui, dijous, tarda, a les cinc. Popular. La famosa obra:

LA PRESONERA

Nit, a les deu i quart. Estrena del graciós vodevil, en 3 actes, de Juli Dupont.

Per a tenir un fill o La Pomada Miraculosa

Divendres i dissabte, nit i diumenge, tarda i nit: «Per tenir un fill o La Pomada Miraculosa»

Dimarts, dia 4 de febrer, nit a les deu i quart. Estrena de l'emocionant obra d'art, de fama universal, original de Simon Gautillon, traducció catalana de Millàs-Raurell:

MAYA

TEATRE NOU

Companyia dramàtica dirigida per E. BORRAS

Primera actriu: ENRIQUETA TORRES

Avui, dijous, tarda:

EL HIJO

Nit, el melodrama de gran sensació:

María Antonieta o La Revolució Francesa

EL CINEMA

“La dona lleugera” PANORAMA

M. G. M. ha presentat simultàniament dos films signats per Clarence Brown: *La dona lleugera* i *La senda del 98*. Nosaltres ara ens ocuparem sols del primer; val la pena. Admirem l'art de Clarence Brown, però no hem pogut retrobar les seves qualitats en el film que ha bastit sobre els cercadors d'or d'Alaska, el qual té un començament magnífic que comporta una prodigiosa animació de les multituds i una visió no despro-

Naville coneix — en el sentit bíblic del mot — Diana aquell dia. La versió espanyola del film ha escamotejat aquest episodi, per bé que prou prudentment perquè tot espectador atent l'endeveni. Nou mesos justos que són casats i arriba el telegrama anunciant la forta crisi nerviosa que sofreix Diana. Recordi el lector que la darrera entrevista dels amants té lloc la vetlla nupcial. Diana, allitada, acaba de parir. Com-

«La dona lleugera» (Greta Garbo i John Gilbert)

veïda de grandesa de la natura en aquelles contrades, però en el qual manca unitat i inspiració. La gran idea èpica central és constantment estroncada per una sèrie de digressions no massa felices.

Clarence Brown ens interessa molt més en el film psicològic; ací ell és un mestre.

La dona lleugera confirma i prolonga els procediments emprats en la cinta anterior: *El dimoni i la carn*. Ambdós films revelen algunes afinitats, però cinematogràficament interessa més el que ara fa l'objecte d'aquest article. La matèria anecdòtica és ací més complicada, les persones interessades més nombroses, les existències de les quals es ramifiquen diversament per a conèixer mants punts d'interferència. El moviment és cert, passen molts anys i tenen lloc força esdeveniments. Les persones hi viuen una vida afectiva intensa, molt cap a dins, puix que no són menys importants els gestos que s'eviten que els que es realitzen. Es cometen errors fatals i es fan coses d'una lleugeresa imperdonable; és a dir, exactament com succeeix en la vida real. Els uns són en una incomprensió absoluta dels altres; només hi ha el Dr. Hoog, en qui a una profunda intel·ligència s'uneix un gran esperit de tolerància, que és conscient del que s'esdevé i que endebades tracta d'arranjar. En ell s'objectiva la consciència de l'espectador. Per a tots la història és acció, per al Dr. Hoog té més d'espectacle que d'acció.

Clarence Brown ha usat sistemàticament dels primers plans. La sintaxi del film, de caires psicològics, ho exigeix. Rostres i més rostres, però no isolats, sinó confrontats; un diàleg permanent en el silenci de les mirades. Moltes coses callades.

La projecció amplifica considerablement els rostres per a fer-los participar en una coneixença minuciosa de la seva funció expressiva. No podem detallar exemples. Clarence Brown ha matissat aquesta mímica fisiognomònica amb la mateixa precisió i minuciositat amb què un escriptor depura i elabora el seu estil.

Primers plans; després, moviment de la màquina, moviment que val per la seva puntuació, és a dir, pel seu termini. La màquina es para damunt del personatge que és l'eix de la situació i l'iris es tanca d'aquella faïsc que invita a pensar i a preveure. Quan Dorothy Sebastian darrera els vidres esguarda Diana (Greta Garbo) pujant al seu cotxe, la màquina llisca cap a la dreta per a mostrar-nos Naville (John Gilbert), que no ha pogut resistir i és allí al costat de la seva promesa — i preveiem la catàstrofe.

prenem, doncs, el dramàtic de la situació i el comprensor de l'actitud de l'esposa en el pati de la clínica, entesa amb tanta sublimitat per Dorothy Sebastian. Aquesta figura bé mereixia un segon film, una segona part on veuríem Naville descobrint a plet la seva esposa, ja que res del que és humà no és etern.

Com en *El dimoni i la carn*, aquest film ens dona una visió de la passió com els americans no ens tenen precisament habituats. La passió com alguna cosa d'inventible i d'avassallador. L'espectacle podia ésser delatat immoral per la raó que és fals; Goethe, que s'hi coneixia, explica en les seves *Històries d'emigrants*, que l'home és capaç de domtar tot el que s'agita en ell. Però encara cal convenir que tots vivim amb aquesta inguarible il·lusió postulat etern el que és caduc. Per això deïem que la figura de la jove esposa bé mereixia una segona part on veuríem com ella s'installa i substitueix la difunta en la ment del seu marit. El film hauria adquirit una significació moral altrament humana.

La interpretació del film és de primera. Greta Garbo és ben bé una propietat de Clarence Brown. Ningú més no ha sabut presentar-la de la manera com sap fer-ho aquest director. Altres amb ella han rotat metres que són en el cinema l'equivalent de la literatura pornogràfica en el món dels llibres. Però ací no hi ha gest, no hi ha actitud a negligir, tot hi és profund i veritable.

John Gilbert treballa en aquesta cinta amb una bona voluntat que ens ha reconciliat un bon xic amb ell. Ens ha semblat que les ordres per ell han estat aquest cop rigoreses, no se li ha permès cap atzagaiada i ha hagut de formar com qualsevol altre. D'aquí que ell es mantingui sempre en el mateix pla que els altres, sense pretendre sobresortir, cosa que per altra banda, amb un repartiment tan seleccionat, li hauria estat molt difícil.

Fairbanks fill es revela un gran temperament que ens ha recordat Lars Hanson.

Lewis Stone, l'actor acabat, perfecte, que tantes vegades hem admirat sense restriccions, i de Dorothy Sebastian ja n'hem dit tant de bé que ací no sabríem dir-ne ja res més.

El film a nosaltres ens ha impressionat de debò. Personalisme? Potser sí. Sempre hi és aquest factor, i qui, doncs, pot gloriar-se d'alliberar-se'n?

JOSEP PALAU

«El Cameraman»

La circumstància d'haver parlat amb extensió en un número molt recent, de Buster Keaton, ens dispensa de tornar sobre els mateixos conceptes que exposàvem en aquella ocasió, ara a propòsit de la seva darrera estrena. Diem sols que no voldríem amb el nostre silenci donar a suposar als nostres lectors que aquest film seu ens hagués pogut passar desapercebut, ja que *El Cameraman* ha constituït, la darrera setmana, el màxim esdeveniment cinematogràfic. Hem tornat a riure de valent i admirat de bell nou la perfecció amb què Buster Keaton estructura les seves cintes.

Un ídol del Cinema a l'Hospital

Es contenen moltes guatilles referents a les riqueses dels “asos” de la pantalla. Cada dos per tres veiem fotografies dels xalets o petits palaus que els noms més daurats de Hollywood tenen com a propietat a Los Angeles... Tota aquesta riquesa potser serà veritat, però al costat d'això, hi ha la misèria dels molts que van a Hollywood il·luminats per la fantasia dels somnis més poc-soltes i tornen derrotats, si és que poden tornar... Sobre la vida miserable i trista de la comparseria, ja s'han fet unes quantes pel·lícules i no se n'ha deixat passar una — *La darrera ordre*, un film sensacionalíssim d'Emil Jannings, formidable d'interpretació i de creació — amb unes quantes escenes patètiques de les multituds que es barallaven per a poder ésser comparses d'un film.

Però, aquesta riquesa dura gaire? Està ben cimentada econòmicament? El reclam que han de fer, a un preu extraordinari, els deixa marge per a estalviar?

Nosaltres érem infants quan la glòria de Lídia Borelli, Pina Menichelli, Leda Gys, Max Linder, Toribio, Menudillo, Emile Ghione o sigui *Za-la-Mort*... La cinematografia iniciava la seva carrera triomfal, es podia anar al cine per deu cèntims i passar-hi la tarda i la nit. Al Circo Barcelonés feien un programa de vint pel·lícules diàries; i el film més llarg que es representava en una sola sessió fou *Los Miserables*, de 4.000 metres. Les marques més de moda eren la Pathé i la Gaumont, de França; la Cines Roma, d'Itàlia; la Lubin, de Nord-amèrica i la Nordisk... Que és lluny tot això! En aquestes revisions cinematogràfiques de MIRADOR, ens hem adonat que ens fèiem vells. Tant que ja un heroi de la nostra infantesa ha passat a un hospital,

on uns quants amics dels bons temps l'ajuden a viure amb unes caritats honorables... Es Emile Ghione, *Za-la-Mort*, aquell famós apatxe dels films italians. Si ara passés un film del seu temps, potser riuríem molt; massa.

Za-la-Mort era, llavors, alt, prim, sec. Les dues arrugues verticals — semblants a les de Lon Chaney — li donaven un to d'home terrible. Anava vestit de vellut i portava una bufanda llarga. El seu abillament era pres del d'Aristide Bruant, aquell *chansonnier* realista que feia cuplets contra la burgesia, cantava les excel·lències de la bohèmia, el vi blanc, el camí de la carretera i era propietari i fins tenia compte corrent a la Banca de France, perquè era el lloc més segur.

Emile Ghione era un actor realista, sortit potser del guinyol o del teatre dramàtic de Sicília. Tenia un posat d'home fatal i totes les seves pel·lícules acabaven amb dos o tres assassinats. (Llavors en la producció italiana no venia d'un.) El seu tipus conquistà moltes jovenetes, que veien en *Za-la-Mort* aquell apatxe idealitzat pels cuplets de la Raquel Meller de la Sala Imperial (“*Así cada una, lejos la luz de la luna, etc.*”), i de les cupletistes que cantaven el *Bon soir, madame la Lune*... traduït al castellà. Llavors les nostres modistes, les nostres mecanografetes, les nostres llucietes, escrivien a Itàlia demanant retrats als asos de la cinematografia...

Ja ho veïem en què ha parat un d'aquells herois de les nits de fa quinze anys. Ara viu en un hospital, rodejat d'oblit i misèria. Ni casa té on anar a raure. El pobre ídol desfet, pobre, derrotat, malviu a l'hospital. Fa temps que va entrar-hi; no sap quan en sortirà.

A la fi, sembla el destí dels tipus del carrer que interpretava fa uns anys... Si fóssim pedants parlaríem de l'ananké, però val més deixar-ho córrer. — C. M.

UNA CULTURA DEL CINEMA

EL GEST

Anotem, per tal que serveixi d'enllaç, la idea central del nostre primer article aparegut a MIRADOR. El cinema, deïem, és un revaloritzador de les superfícies. «L'home i el món circumdant han arribat a una categoria estètica. Com a objectes i en un mateix rengle». Cal subratllar aquesta afirmació, que nosaltres acompanyàvem d'un text de Jean Epstein. En efecte, el nostre temps trenca amb la qualificació de les coses en raó de la seva profunditat. Aquesta és una doctrina del dinovè segle, el temps — ja ho hem dit en un altre lloc — en què no es coneixia la valor moral de la rialla i el patetisme romàntic ho situava tot. Ara ja pot dir-se que la qualificació de superficial ha perdut el seu vell sentit pejoratiu, per tal com la cultura del cinema valora la pura plasticitat de les coses. Aquesta pura valor plàstica situa l'home i el món circumdant en un mateix rengle. Heus ací la única posició defensible en una estreta ortodòxia cinematogràfica.

Ara per ara, i d'una manera purament transitoria, cal concedir, però que l'home s'ha situat en un lloc preferent com a objecte expressiu. Ara per ara, subratlem-ho. Més endavant farem notar com l'expressivitat cinematogràfica és assolida cada vegada més per les coses inanimades. Ja deïem anteriorment que la gran virtut vivificadora del cinema — i afegim: la seva essencial diferenciació del teatre consisteix a fer ressaltar, a fer viure la immobilitat de les co-

Un primer pla de la detenció de Violina en el «Napoleón de Gance»

ses. «A l'ecran — copiàvem de Marcel L'Herbier — no hi ha natura morta. Els objectes tenen actituds.» En principi, tan expressiu és un rostre en *grand plan*, com el quant o el paper caiguts a terra, que el *cameraman* enfoca a breu distància de l'objectiu.

Avui ens ocuparem, però, solament del primer mitjà expressiu que ha tingut el cinema: el gest facial. No volem pas alludir la valor primigènia que els estudis del P. Marcel Jousse li han atorgat. L'enrenou produït a l'Egropa intel·lectual a redós de l'affirmació d'aquest jesuïta, sostenidora que l'home primitiu gesticulava i no parlava, no ens interessa pas immediatament. Sols per a fer notar que la paraula és un fruit posterior de cultura intel·lectual, i el gest és una expressió primària, intuïtiva, universal i pura.

El gest facial intervé d'una manera particularment activa en el cinema, però per tal com el cinema neix sota l'estel d'un altre art: el teatre. L'obsessió teatral es copia plenament en els primers films. És el moment dels tragedians italians i dels actors de la *Comédie Française*. El moment en què els personatges accentuen les seves ganyotes per tal com els espanta restar incomprensos sense l'ajut de la paraula. Avui aquesta exageració gesticular ens sembla grotesca. Anys a venir semblaran violentíssims alguns gestos que ara ens semblen normals. Car la *història del cinema*, a mida que es depura d'arts alienes, és una *simplificació progressiva del gest facial*. El gest ample és teatre. El cinema aspira a produir un màxim d'expressivitat mitjançant un mínim de gest.

Una exploració cronològica de la història del cinema ens farà veure tot això. No cal recordar el gest d'una Francesca Bertini, d'un Amleto Novelli, d'un Aimé Simon Gérard, patètic i teatralitzant. Cada posició de llurs rostres davant l'objectiu denota immediatament l'actor de teatre.

Després vénen — com una alenada d'aire fresc — les pel·lícules de l'Oest. Teatre encara, en el rostre terrible dels *dolents* i en la

rialla annobladora del *bo*. Els films policíacs acusen encara més aquesta dualitat gesticular. Aviat arriba als actors un moment escadusser de refinament. Douglas, Charles Ray, Tom Moore, assolixen de vegades una certa contenció mundana. El gest va reduint-se. A Europa comencen a fer-se proves per tal de concentrar l'expressivitat en un mí-

Un altre primer pla de la mateixa escena del «Napoleón de Gance»

nim d'acció. A Amèrica neix una mestriola imitació. Charlie Chaplin obre molt poc el seu gest facial. I, finalment, s'arriba al gest mínim. Norma Talmadge, Ivan Mosjuskins i, sobretot, Lillian Gish. En el film còmic, la prova contundent de Buster Keaton.

Heus ací, finalment, el gest facial reduït a la seva màxima simplificació. Al pol oposat del gest aparatós i fals del teatre. Un tic dolorós del llavi de Lillian Gish és sent vegades més punyent que tots els recargolaments patètics de la Bertini. El gest s'ha tornat infinitament més humà, més pur, més íntim, més autèntic, més viu. I, evinentment, més cinematogràfic.

GUILLEM DIAZ PLAJA

La nostra darrera sessió

Divendres passat tingué lloc la sessió de cinema, organitzada per nosaltres, corresponent al mes corrent.

Després del documental de costum, que es referia als Equinoderms, donarem un film típic d'avanguarda: *La por*, on hom veu l'aplicació primària de dues tècniques: el moviment de la màquina que us desllibera de la dimensió restringida del teatre i la sobreimpressió que permet figurar no les coses que són, sinó les coses tal com les veu l'actor, o bé el que ell imagina.

Aquest procediment, que té encara altres aplicacions, després d'haver estat explotat a societat, avui resulta ja un xic barroer. Les raons d'això no és ací ara el lloc d'exposar-les. Pensem fer-ho tan aviat com puguem, ja que el considerem un punt cabdal de l'estètica cinematogràfica.

El film d'avantguarda — apel·lació un xic vaga sota la qual acoblem films molt diversos — *Simfonia dels rascacels*, és simplement un documental sobre l'arquitectura nordamericana. Una sèrie de visions, ja deslligades, ja soldades, amb fosos encadenats, on es revela una obstinada preocupació de valor plàstic, força reeixits. Per asaborir aquest film, tal com deïem en el programa de la sessió, cal prendre'l pel que és: un estudi de cinematografia. L'home que treballa en la construcció de films de tant en tant ha de lliurar-se a aquestes fantasies o la descoberta de nous valors de fotogènia, de moviment i de plasticitat, elements que cal dosificar en tot film digne.

El *barret de palla d'Itàlia* fou, tal com preveïem en el número anterior, molt ben acollit del públic nombros que empenava completament la sala.

CAPISERIA
FITO
BARCELONA

ALTES NOVETATS EN CORBATES

Jaume I, 11
Telèf. 11655

COLISEUM

Vegi, avui, la superproducció *Paramount*

LAS CUATRO PLUMAS

i es convencerà que aquest magnífic i sorprenent espectacle és el millor que es projecta avui a Barcelona

RICHARD ARLEN
FAY WRAY
CLIVE BROOK
WILLIAM POWELL

Es un film sonor PARAMOUNT

TÍVOLI Avui, gran èxit

de la grandiosa superproducció sonora

El Teatre Flotant

La famosa obra quina música s'està fent popular per tot el món.

L'èxit més ressonant de l'exquisida artista LAURA LA PLANTE y del notable actor JOSEP SCHILDKRAUT

Serà la pel·lícula sonora de la temporada. Una superproducció UNIVERSAL

LES ARTS

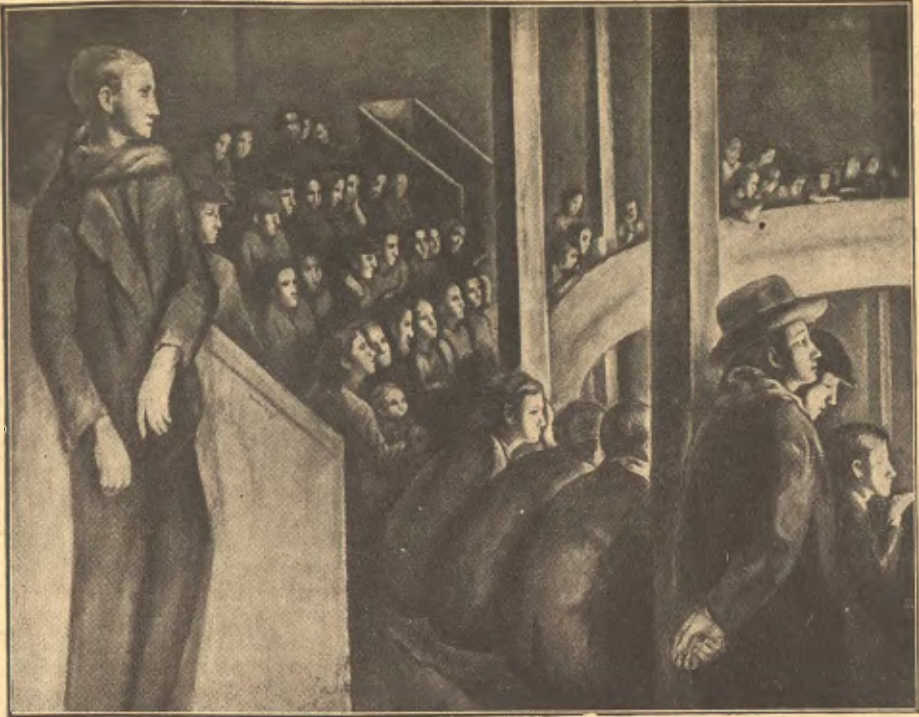
ACTUALITATS

Una proposició. — Permeteu-me — de bon començament — l'esplai d'una iniciativa.

Tots convindreu que l'èxit més contundent i espectacular de la nostra mirífica Exposició ha estat, és i serà les fonts màgiques que el màgic enginyer Carles Buigues ha projectat i realitzat. En totes les intervius que s'han fet, es fan i es faran a totes les importants personalitats que han vingut, et-

a les autoritats competents — i especialment al senyor Nicolau M.ª Rubió i Tudurí, director de parcs públics — que la mirin amb una certa consideració.

Francesc Domingo exposa el quadre que reproduïm en el Saló dels Independents de París. Després de la seva darrera exposició a can Parés, potser algú trobarà

FRANCESC DOMINGO. — Públic de teatre

cètera, hi ha uns elogis exuberants per a l'obra del nostre enginyer. Davant d'aquells brolladors ha badat tothom: des del més humil sagristà de Masrampinyo fins al diplomàtic més ben servit de condecoracions.

Tots aquests dignes visitants — almenys tots els que jo he hagut de *ciceronar* — han mostrat llur estranyesa que en una plaça tan esculturada com la plaça de Catalunya no hi hagués res al mig. La nostra proposta ja s'edevina: encarregar a Buigues una font lluminosa pel bell mig de la plaça de Catalunya. Al nostre entendre no hauria d'ésser massa monumental; un tipus semblant al que hi ha davant el restaurant «Ambassadeurs», em sembla adequat. Imagineu-vos, per un moment, aquest brollador construït i enganant l'aigua d'aquella manera tan meravellósament divertida com fan els de Montjuïc, a la nostra millor plaça. L'èxit fóra segur i, si més no, una assegurança que el seu lloc no seria ocupat per cap construcció «genial».

Ara que ja hem abocat la nostra iniciativa urbanística, només ens queda recomanar

que això no lliga amb allò. Certament, hi ha una altra mena d'expressió pictòrica en aquesta tela que, aparentment, l'aproxima a altres anteriors modalitats seguides per l'artista. Però això no vol pas dir un retrocés, sinó que, més aviat, podríem anomenar-ho una cristallització, en el gresol de la qual hi ha tots els dibuixos fets en el Teatre Apolo del Paral·lel, el *cezannisme* d'«Els jugadors» de la col·lecció Plandiura, el primitivisme de la seva època normanda, l'espectralisme de la seva darrera època i per sobre, o per dintre, de tot, l'element imponderable de la seva visió.

La qualitat pictòrica de les teles de Domingo és... però no ens escarrassem! Ara per ara — diguem-ho clar — la seva pintura no acaba d'interessar el nostre públic. És trist haver de constatar-ho, i més trist encara fou el moment de posar a la venda una obra de Domingo, en la passada subhasta de can Parés.

La taxa inicial d'aquesta tela era, només, de tres centes pessetes i després de «a la una», «a les dues», arribà «a les tres»

sense que ningú sobrepujés la oferta. Si els nostres col·leccionistes segueixen oblidant aquest exquisit artista, potser, més tard, amb tres mil pessetes no en tindran prou.

Ramon Calsina se'ns presenta sota els tres aspectes de cartellista, il·lustrador i pintor de cavallet, dels quals preferim el primer. El cartellisme de Calsina està dintre l'ortodòxia moderna de l'*affiche*; i en aquesta ciutat saturada de cartells-blasfèmies, això és molt d'agrair.

Ben mirat, el cartell anunciador és una de les coses que determinen el to d'una ciutat, i com a corollari afecta directament el mal ben prou lloat subconscient dels seus habitants.

Per això, quan veniu — per exemple — de París, trobeu Barcelona tan ensopida; i creieu-me! els insípids cartells que veiem pels nostres carrers en tenen bona part de la culpa.

I no obstant, també tenim alguns traçuts cartellistes, però com que la majoria dels nostres fabricants i comerciants no els saben, o no els volen veure, hem de continuar contemplant un seguit d'anuncis poc-soltes, i, amb el temps, el nostre subconscient per força se n'ha de ressentir.

A veure, doncs, senyors fabricants i comerciants que anunciem, si us fixeu amb aquest intel·ligent cartellista Ramon Calsina, que exposa actualment a la Sala Parés.

Marian Burgues, el degà sabadellenc dels ceramistes catalans, ens diu en el seu catàleg que no exposa res de nou, i que judiquem.

Amb molt de gust, venerable ceramista. Les vostres quatre bestioletes fetes al torn tenen una gràcia particular tant en la forma com en l'expressió. Us heu equivocat, al nostre entendre, en dir que no presentàveu res de nou, car aquests bibelots són una mostra convincent del contrari del que vos afirmeu.

La vostra interpretació de la ceràmica de Paterna és força agradable de contemplar; sobretot en els tons esteu justíssim. Però, la vostra producció més inferior l'hem anotada en els pots per a flors.

Laporta Astort seria una gran artista si la bona Pintura tingues alguna relació amb la Fotografia. Però, tanmateix, hi ha una «mica» de diferència.

Es pot pintar tan fotogràficament com es vulgui, mentre es conservi el toc sensible de la pinzellada, i aleshores podreu sostenir el realisme objectiu més desesperat.

En els bodegons d'aquest sincer pintor hem vist alguns fragments (en la perdiu i les roses) de sostinguda emoció pictòrica. Però són massa pocs, encara.

J. Olivet Legarés està vist que només pot assolir una certa solidesa pictòrica amb les teles de reduït tamany. Quan les seves mides són les habituals, l'obra decau inexorablement. Aquest fet insòlit l'hem constatat, també, en altres anteriors exposicions del mateix artista.

Convindria, doncs que J. Olivet procurés treure el major partit possible del seu especial temperament dedicant-se exclusivament a la tela petita. Sempre serà més preferible aquesta limitació de tamany que l'actual producció desnivellada.

Joan Serra està malalt; dies passats la seva situació era una mica delicada, avui ja es troba en un estat francament satisfactori, però no el suficient per a poder assistir personalment a la inauguració de la seva pròxima exposició de les seves pintures que es celebrarà, dissabte que ve, a la Sala Parés.

Després d'haver vist aquestes teles, podem assegurar des d'ara que la pintura actual de Joan Serra continua el camí ascendent de la seva impressionant obra iniciada en el primer «Saló dels Evolucionistes» de l'any 1918.

MARIUS GIFREDA

El nostre Joan Serra

Joan Serra està a punt d'inaugurar la seva exposició a les Galeries Maragall. Demà passat, dissabte, a les sis de la tarda, s'obrirà al públic la sala on hi haurà penjades les obres produïdes aquesta darrera temporada pel nostre gran amic i excellent pintor.

No sabem si tindrà poc o molt èxit la tal exhibició. Probablement ha d'ésser molta la

Coneguérem Serra farà cosa d'uns quinze o setze anys, en plena florida, i tronada, joventut. Llavors treballava en el taller d'escenografia d'En Castells, al carrer de Tàpies, en el qual, veritablement, era ben poc el que podia donar de si el nostre pintor, i d'on no tardà a fugir per treballar amb tota llibertat. Del taller que instal·là Serra amb l'escultor Viladomat en aquell pis del carrer d'En Guàrdia on tenia el seu dipòsit de motllos i models l'emotollador Lena, sortí el benemèrit «Saló dels Evolucionistes», en 1917, a imitació del qual no tardà a florir un abundós esplet d'entitats similars. L'«Agrupació Courbet», l'«Agrupació d'Artistes Catalans», el «Saló Nou Ambient» (!), «Els Grisos (!)», etc.; d'aquells «Evolucionistes», Serra era, amb Sisquella, el més característic i representatiu.

De llavors ençà, Serra ha seguit treballant, sempre de cara als veritables problemes de la pintura. Interrompuda un temps la seva carrera pel servei militar, que passà al Marroc, en tornar-ne repreguè els pinzells amb més empenya que mai per tal de rescabalar-se del temps tan llastimosament perdut. Després, en trobar-se davant dels grans exemples dels museus de Madrid i de París, aquella altíssima lliçó no féu sinó refermar-lo en les seves experiències i enriquir-lo amb noves adquisicions. Ara, veiem ja a Serra en perfecte domini de les seves esplèndides facultats i n'hem d'esperar les més saboroses realitzacions.

Serra, d'un caràcter impulsiu, loque i agudíssim, d'una filosofia, informada, pragmàtica i corrosiva, amb una justíssima percepció del cantó ridícul de qualsevol cosa, reacciona immediatament davant d'una paraula, d'una acció, d'un esdeveniment, amb un comentari punxant i cru. Un marcat accent lleidetà subratlla el seu enraonar abundant, pintoresc i càlid.

Mancats de lloc, espigolarem del seu anecdotari un parell de dites que ens semblen de més fàcil transcripció:

En parlar de la seva estada al Marroc amb uns amics, un d'aquests li preguntà quin era l'exercici que hi feia més sovint, i Serra li contestà:

— Escombrar, escombrar. Jo crec que he escombrat tota l'Àfrica.

Quan el seu viatge a Madrid, en demanar fulles d'afaitar en un establiment, la dependenta digué: «Observo que casi todos los catalanes se afeitan con hojas Gillette», i Serra, de seguida: «¡Ca! la mayoría ja hacen con hojas clandestinas.»

JOAN CORTES I VIDAL

gentada que — com és de consuetud — ha d'anar a donar la volta per l'antiga sala de can Parés amb aquell aire, una mica badoc, una mica desorientat, que pren el ciutadà mitjà de tot el món davant d'aquelles coses en què no entén gaire però de les quals té una certa notícia que són dignes de gran interès. Gairebé podríem assegurar que bona part del públic barceloní, que ja està fet a tot, després de la gran varietat de modalitats artístiques i antiartístiques que ha tingut avinentesa de contemplar, trobarà, potser, que no és prou excitant per la seva mal treballada sensibilitat la densa, substanciosa i rica qualitat de l'obra d'aquest formidable pintor de bo de bo, res més que pintor — i prou. Però és també segur que aquelles persones que segueixen amb atenció i intel·ligència el nostre moviment artístic, hauran de constatar una vegada més com la pintura de Joan Serra n'és una de les més efectives i precioses valors i com la seva personalitat n'és una de les més positives i vigoroses.

Façana de l'establiment (Diagonal, 460) del moblista BADRINAS, representant per tota la Península de les teles i papers DE-TE-KU. La labor de Badrinas com a «ensamblador» es distingeix pel seu afany de portar a les arts decoratives catalanes un aire de modernitat ben entesa. El seu agençament d'habitacions, catifes, teles estampades, porcellanes, ceràmica i vidres frueixen de gran aplec entre les persones de gust.

No ho dic pas per pendre el pèl però entre els MOBLES DE L'AL TABA ni tampoc per donar taba, em sembla que estic al cel.

Tallers, 29 i 71 • Telèfon 17445 • BARCELONA

Avui l'avi ha portat Ovomaltina

La joventut creu que el gaudir de bona salut és una cosa ben natural; els vells, en canvi, saben apreciar-la. Però les persones experimentades donen Ovomaltina a llurs fills o a llurs nets; car volen veure's sans i forts i ben armats contra les vicissituds de la vida. L'home fort és optimista i estima la vida que és la dot dels qui tenen bona salut.

El nombre de les persones de constitució malaltissa és ben petit, comparativament al d'aquelles al-

tres qui malméien llur salut per una alimentació impròpia o un gènere de vida irregular. «Ens emmetzinem amb melzines cares, per curar-nos amb altres melzines», digué un literat. Si, enlloc d'això, preneu Ovomaltina, aquest fortificant natural concentrat a base d'ous, llet, malta i cacau, us permetrà de suportar la vostra tasca diària, per feixuga que sigui sense fatiga, mantindrà l'equilibri de les vostres forces i us preservarà de malalties persistents.

Una tassa

d' **OVOMALTINA**

al desdèjuni

crea sang, múscles i nirvis.

Llaunes de 250 i 500 grams a les farmàcies i drogueries.

Fabricants: Dr. A. Wander, S. A. - BERNA (Suïssa)

Demà passat dissabte, dia 1er

s'obre, a la

SALA PARÉS

Petrizol, 5

l'anunciada Exposició de

Joan Serra

TALLERS DE MOBLES

REIG

ESTABLERTS L'ANY 1852

PRODUIR I VENDRE :: SUPRIMIR L'INTERMEDIARI

Una visita als nostres tallers s'imposa a tota persona que vulgui adquirir mobles de qualitat a preus econòmics. Tenim un gran stock d'habitacions a punt d'ésser entregades, models originals, moderns i d'estil

PROJECTES I PRESSUPOSTOS AL PREU QUE US CONVINGUI

ENRIC GRANADOS, 21

EL

SULFOPILOL

Remei científic
contra la calvície

GAIREBÉ tots els calbs ho són per la seborrea, aquesta hipersecreció del cap, que es manifesta amb l'aparició de la caspa. La seborrea és el començament de la calvície. Combatre aquella és evitar aquesta.

No es coneix altre específic contra la seborrea que el sofre. I no es coneix més que un medicament que permeti utilitzar aquestes propietats del sofre: el SULFOPILOL, ara de nou ofert al públic.

El SULFOPILOL no és, doncs, un producte empíric, casolà, o de perfumeria, preparat sense responsabilitat científica. Pel contrari, està fet per facultatius catalans i basat en fórmules del gran dermatòleg Dr. Sabouraud. És l'únic remei que li aconsellarà el seu metge, si el consulta. Amb el SULFOPILOL evitarà la caiguda del cabell en qualsevol moment en que es trobi el seu procés de calvície. Amb el SULFOPILOL tindrà, demés, sempre i perfectament el cabell net i sec, evitant que la caspa li malmeti la cabellera i li faci lleig i brut damunt el coll de la seva roba exterior.

En centres d'específics, al preu de 7'50 pts.

"ORTOPEDIA MODERNA"

Fill de B. CARCASONA

Faller i despatx: ESCUDILLERS BLANCS, 8. - Telèfon 14916
Casa fundada en 1875

Braguers Reguladors

per a retenció absoluta de la trencadura. — Faixes de totes menes
Faixa-cotilla abdominal. — Models moderns

Cotilles Ortopèdiques

per a guarir o corregir les desviacions de l'esquena

Més de cinquanta anys de pràctica són la millor garantia

Subscriu-vos a **MIRADOR**

SETMANARI CATALÀ

Pelai. 62. - BARCELONA

BUTLLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ

En

que viu a

carrer

n.º

se subscriu a **MIRADOR**

pel preu fixat de 2'50 ptes. trimestre.

de

de 19

Signatura

Els discos del mes

La *Setena Simfonia* és la que millor es pot presentar com a característica del temperament de Beethoven, puix es mostra tal com era el seu caràcter impetuós i àdhuc violent, que es complau en els contrastos desconcertants i grandiosos alhora. El ser aquesta obra tan subjectiva no li ha llevat les explicacions que han volgut donar-li els comentaristes com produïda per causes externes, que tan poc compten en una personalitat tan forta com la de Beethoven. Hi ha qui troba en aquesta obra un himne, a estones heroic, amb el qual Beethoven vol celebrar la victòria sobre Napoleó. D'altres, per la simultaneïtat de la seva composició amb algun incident jolós per al seu autor, troben en aquesta obra un desig de fugir, només sia per poc temps, de l'estat de postració i desventura a què l'havien portat les seves malalties físiques i morals. Wagner, en canvi, hi veu l'esclat d'una festa dionisiaca.

Ben mirat, tot això no resulta sinó un desig de fer literatura, però alhora ens adverteix de la complexitat d'aquesta obra en la qual es troben sonoritats de vegades disperses, però que formen un conjunt admirable d'una força poques vegades assolida.

De les simfonies de Beethoven n'hi ha que en portar-les al disc, el gramòfon, en reproduir-les en un altre ambient, resten en llur caràcter i poden seguir-se amb facilitat i l'audició dona una comprensió perfecta. El record d'una anterior audició ajuda, és cert; però no és indispensable per a copsar totes les qualitats. En el cas de la *Setena Simfonia* que l'Orquestra Simfònica de Filadèlfia interpreta per aquests discos, hem de confessar amb sinceritat els migrats recursos actuals del disc per a conservar aquesta obra en llur caràcter. Amb tot, més que en el disc ens hem de fixar en l'amplificació: la dels actuals aparells no abasta per aquestes obres. Les condicions amb què s'ha fet l'enregistrament salven molts inconvenients i així ens podem adonar de la superba interpretació de l'Orquestra de Filadèlfia. El segon temps, especialment, és dit amb una expressió que poques vegades avem pogut admirar. Les dificultats inherents a l'enregistrament de les notes baixes s'han salvat amb bona forma i es pot apreciar la deguda ponderació entre el ritme sostingut del metall i la melodia sostinguda pels instruments de corda.

L'altra de les obres de força que conté el catàleg del mes de gener és el *Doble Concert*, de Brahms, per violí, violoncel i orquestra, en el qual interpreten les parts de solistes Thibault i Casals i actua de director el seu habitual company A. Cortot, amb l'Orquestra Pau Casals. Aquesta obra, en canvi, té totes les condicions per a una bona audició en reproduir-la el disc, de caràcters ben definits i amb una línia melòdica clara, està desproveïda de contrastos i això potser la fa ésser massa igual i únicament una bona interpretació ben expressiva, com en aquest cas, la pot salvar.

J. G.

Simfonia núm. 7 en la major, Op. 92 (Beethoven). Orquestra Simfònica de Filadèlfia, dirigida pel mestre Stokowski.

Poco sostenuto, vivace. Allegretto. Presto. Allegro con brio. Discos AB 532, 533, 534, 535, 536. C.ª del Gramòfon.

Doble Concert en la menor, Op. 102 (Brahms). Thibault, Casals i Orquestra Pau Casals, dirigida per Cortot.

Allegro. Andante. Vivace, non troppo. Discos DB 1311, 1312, 1313, 1314. C.ª del Gramòfon.

PROJECTES

Pròximament organitzarem unes sessions a base de donar audicions de música mecànica. Tal com hem fet amb el cinema, volem que els nostres lectors puguin seguir les novetats fonogràfiques editades a tot el món.

No senyalem encara una data perquè seria precipitar-nos. Però podem avançar que la primera sessió es farà durant el pròxim mes de febrer i serà dedicada a la música popular estrangera, figurant-hi cants negres i maoris i cançons balcàniques.

Les malalties i llur
convalescència

Les malalties deixen darrera seu debilitat i anèmia, l'organisme ha esmerçat a vèncer la malaltia totes les seves reserves i el cos queda faltat de defensa.

Si no s'ajuda l'organisme amb un enèrgic reconstituent, la convalescència és llarga i penosa; per això els metges recomanen el FOSFO-GLICO-KOLA DOMENECH, que produeix tan ràpida tonificació, que es nota abans d'acabar el primer flascó. Aquest producte es ven en totes les farmàcies.

UTILITZI AQUEST CUPO

FARMACIA DOMENECH
Ronda de Sant Pau, 71
BarcelonaRemeti'm gratis i sense compromís
una mostra del Fosfo-Glico-Kola Domenech.

Nom

Adreça

ELS DISCOS

Les danses amb gramòfon

Com aquell que llença una artista, els francesos han llençat al món la sardana catalana. Les nostres cobles han tocat a París i Deauville. I les nostres sardanes s'han fet de moda. El gramòfon les ha popularitzades. I els discos que porten gravada la nostra música més característica han fet llargs viatges i parlen de nosaltres a Nova York i Toquio, a la Indoxina i al Senegal.

Com que la moda és variable i de vega-

la Ronda de Sant Pere cantonada al Passeig de Sant Joan perden tot el perfum.

Fontbernat ha escrit un article molt xirri sobre la sardana en un prospecte anunciant de la Companyia Francesa del Gramòfon («La Veu del seu Amor»). Diu Fontbernat que la sardana és al jazz negre el que la llum és a l'obscuritat. Diu encara Fontbernat que la cobla de sardanes serà cridada el dia del judici final per a despertar els morts.

Dansa catalana (d'una estampa de 1850 reproduïda en el catàleg de la Companyia Francesa del Gramòfon)

des cal tenir idees originals, s'han escrit articles contra la sardana. Hi ha en aquesta actitud un desig fins a cert punt explícit de reaccionar contra el tipisme i el folklore que han absorbit tota l'atenció dels babaus. Certament, el tipisme no ens ha de redimir, però tampoc cal que ens el juquem.

Si els que han escrit contra la sardana n'haguessin sentit una amb gramòfon a Wellington, on si fa o no fa es troben els nostres antípodes, potser canviarien d'opinió. Si tan solament haguessin vist sardanes en una plaça d'alguna vila empordanesa, on les sardanes són una cosa viva, potser arribarien a impressionar-se. És clar que vistes ballar al Parc o la voravia de

No estic en condicions per a parlar de les qualitats fonogèniques que Fontbernat veu en la sardana, ni de dir si *La santa Espina* és tan forta com *La Marsellesa*, però a París han descobert en les nostres sardanes un caràcter màgic i un prestigi digne dels grecs. La música de *Amphitryon 38*, de Giraudoux, una obra de tema mitològic, la formen les nostres sardanes, i la revista *Entr'acte* anuncia la casa que ven les sardanes que varen ésser interpretades durant la representació de l'obra de Giraudoux.

Si ara que la sardana comença a tenir renom universal sortís de Catalunya una campanya antisardanista, faríem molt mal paper. També seria curiós que un estranger estigués més capacitat que nosaltres per entendre i estimar les sardanes.

Se'ns dirà que l'atac va contra el sardanisme i la mentalitat sardanista, però no podem pas demanar que tothom estigui en disposició de traduir els c'assics. Si alguns dels nostres joves volen continuar la tradició del jovent de festa major, que sempre ha format un grup nombrós, ¿què podrà oposar-s'hi? I fet i fet els balladors de sardanes també poden ésser útils.

M. B.

ESPECIALITAT
EN LA MIDAJaume I, 11
Telèf. 11655

Odeon

EL DISC DE LA RAÇA

El Romeral
i
La Guitarra

en disc

ODEON

INFORMACIONS COMERCIALS

Una estona de conversa a la Joieria Roca

S'ha comprovat que per poder-se dedicar amb èxit al negoci de la joieria no era d'una necessitat absoluta tenir sang israelita a les venes. Amb una psicologia i una tradició purament llatines, es pot anar també molt endavant i mantenir una esplèndida botiga a la Rambla, com ha fet el nostre amic Roca. La gent que per uns motius o altres no tenim gaire ocasió d'en-

màter simplement industrial. Avui dia és qüestió que cada joia sigui una obra d'art. Ara bé: jo no sóc pas partidari d'aplicar a la joieria la modesta divisa de l'art per l'art. Vull dir que el nostre ofici es presta com cap altre a fer les nostres creacions amb materials nobles i preciosos. Una joia artística, de molt bon gust, però realitzada amb materials de poc valor, constitueix, a

les arts plàstiques en general, perquè sap que tot això està en una íntima relació amb el seu ofici. En fi: té la sensació que tracta una matèria noble i preciosa i que això el col·loca en un pla de dignitat artística que cal servir lleialment.

El senyor Roca es dedica especialment a la venda de brillants, dels quals posseeix un stock importantíssim

—La cotització oficial dels brillants—ens conta—augmenta cada any. Des de 1922 es manifesta aquesta constant tendència a l'alça, i tot fa preveure que això anirà seguint el mateix camí. Un fet curiós a remarcar és que els brillants blanc-blau, o sigui els de més valor, han desaparegut gairebé en absolut dels mercats europeus. Tots van a parar a Nova York perquè, avui per avui, els americans són els que paguen més bé.

—I a Barcelona — preguntem—com està la venda de joies?

—Actualment se'n venen com no s'havia fet mai.

—Però, com us ho expliqueu, tenint en compte tot això que es diu de la crisi?

—Deu ésser degut a diverses causes, la principal de les quals es pot atribuir a la tendència creixent a no donar tanta importància als diners i a gastar-se'ls amb una certa tranquil·litat d'esperit. Jo no sóc pas un psicòleg i la meua feina és de vendre joies i no de cercar d'explicar-me per què les venen. De totes maneres, em fa l'efecte que la nostra societat ha guanyat molt en el sentit d'aproximar-se cada dia més al ritme normal de les grans ciutats europees. El fet és que a Barcelona es gasten més, però molts més, diners en joies que no pas abans. Actualment, el fet de vendre una joia de gran valor no constitueix, com uns anys enrera, un cas excepcional. El que passa, potser, és que una part de les nos-

està més bé saber-les lluir al punt just, ni més, ni menys...

Es curiós de veure un comerciant interessant-se d'aquesta manera de l'aspecte diu-guem-ne social de la seva mercaderia. Així ho fem remarcar a l'amic Roca, i ell ens contesta, amatent:

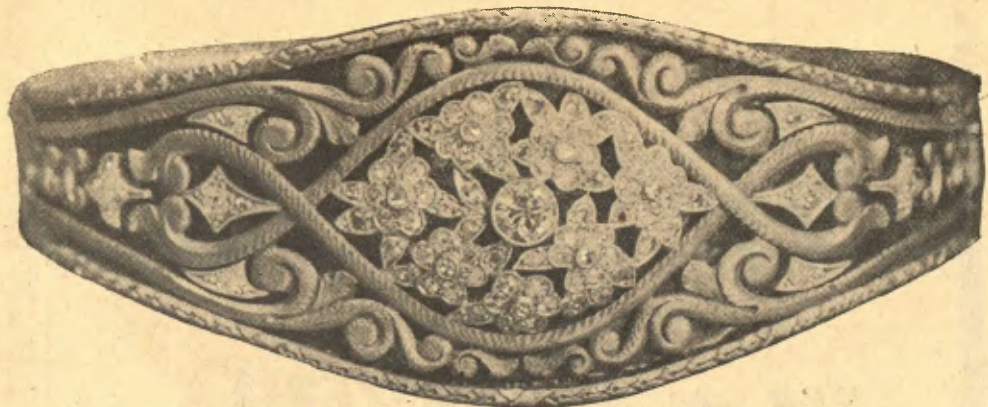
—No us estranyi. Totes aquestes qües-

sortir de can Roca, el comprador deu tenir la impressió que ha adquirit una joia i, a més a més, el per què de la joia...

I ara que parlem de clients:

—Ens podria explicar algun aspecte pintoresc del seu negoci? Ja ens fem càrrec que el pintoresc ha de venir de fora...

—Sí. Hi ha, sobretot, els buscadors de

trar en relació amb el món de la joieria, ens podríem permetre molt bé de cultivar encara, una imatge arqueològica, de melodrama venecià, a propòsit dels ciutadans que es dediquen a aquest preciós comerç. Aquells vellets fins com una mustela que es remouen en una botiga plena d'ombra i que a les golfes sempre hi tenien tancada una neboda bellíssima a la qual donaven mals tractes, sembla que han desaparegut definitivament del panorama del noble ofici.

Totes aquestes coses se'ns han acudit en l'estona de conversa que hem tingut amb l'amic Rogeli Roca, que regenta la joieria de la Rambla que va fundar el seu pare. Rogeli Roca cultiva amb èxit el tipus de negociant modern, aquest home de món que s'interessa per donar una punta de lirisme a la freda normalitat dels seus afers. La joieria, sobretot, ofereix un camp amplíssim a aquesta convivència de sentiments, i per això podeu sostenir mitja hora de conversa amb un joier sobre temes tan elevats com amb un pintor o un escultor, sense necessitat de moure-us del terreny professional.

—L'evolució moderna de la joieria — ens diu l'amic Roca —, es caracteritza, sobretot, per una cosa: prescindir en absolut del treball estandarditzat, que donava a les nostres produccions un aire fred i monòton de

la meua manera de veure, una curiosa paradoxa. El sentit artístic del dibuixant, del projectista, és un element importantíssim en l'elaboració d'una joia, però no és pas l'element essencial. El valor capital d'una joia dependrà sempre del seu valor intrínsec. Jo he tractat de complementar, d'unificar, aquestes dues tendències de l'orfebreria moderna. Això és: materials de primer ordre combinats i servits amb una noble preocupació artística.

La preocupació ennoblidora de la joieria moderna s'ha projectat automàticament sobre el caràcter i els costums dels obrers

orfebres. Abans, aquests es dedicaven al seu ofici amb una convicció i un amor semblants als que poguéu posar-hi un lampista o un atacador. Avui no: avui els obrers joiers són una gent que es preocupa seriament del seu treball i hi aporten tota una sèrie de suggeriments i de coneixements que abans ni es sospitaven. L'obrer modern s'interessa pel dibuix, per la pintura i per

tres senyores no ha trobat encara ben bé la manera de saber portar les joies. Hi ha una bona voluntat evident, però existeix una certa manca de tradició... Per exemple: no us serà pas difícil de descobrir els migdies a la Diagonal unes senyores pomposament enjoiades. Vós ja sabeu que això no s'adiu amb un vestit de matí. Està molt bé de tenir joies de valor, però encara potser

tions ens afecten d'una manera directa. No us cregueu que la nostra feina s'acabi en vendre des de darrera del taulell. Precisament tenim un interès especial a establir una relació correcta entre l'interior i els dehors del nostre negoci. Tot lliga, creiem-me... Si no fos així, no valdria pas la pena que ens encaparréssim, tal com fem ara, a cercar un ritme, un complement, entre les nostres noves produccions i les modes que llencen els modistes. Les joies han de lligar amb els vestits, i nosaltres ens hem de preocupar que les innovacions en aquest ram trobin un *pendant* apropiat amb les

gangues. L'home atacat per aquesta feblesa és especialment indicat per a caure en els paranys més lamentables: Per citar-li un cas: un dia es va presentar a casa un senyor que venia a comprar unes arracades. Se'n va mirar unes quantes, però el bon home no es va acabar de decidir per cap, perquè no va trobar allò que se'n diu una ganga. Al cap d'uns quants dies, aquest excel·lent ciutadà va comparèixer a la botiga amb un aire triomfal. Havia comprat unes arracades, que allò sí que era *realment* una ganga. N'havia pagat trenta una mil pessetes, i n'estava molt satisfet. Les havia adquirides a un corredor, ens va dir.

Hi havia només el petit detall que aquelles arracades eren *les mateixes* que nosaltres li havíem ofert uns dies abans per vint-i-vuit mil pessetes. El corredor, com es pot veure, s'hi va fer una bonica comissió.

—A més a més—continua el senyor Roca—és qüestió de vigilar molt els *profiteurs* que rondan per les joieries. En corren molts més del que sembla. Es serveixen de tota mena de trucs, però com que, sortosament, aquests trucs els comencem de conèixer tan bé com ells, l'ofici d'aquesta pobra gent cada dia va de mal en pitjor.

Amb aquesta remarca reconfortant donem per terminada la nostra conversa.

T. G.
Gravats: Dues polseres i un fermall, projectats i executats per la Joieria Roca.

LITOGRAFIA

J. VILADOT

FOTOLITOGRAFIA

LITOGRAFIA

TREBALLS COMERCIALS

PASSEIG DE SANT JOAN. 137

TELÈFON 73737

La vella dama de recursos. — Per què no va trencant el glaç fins arribar a terra?

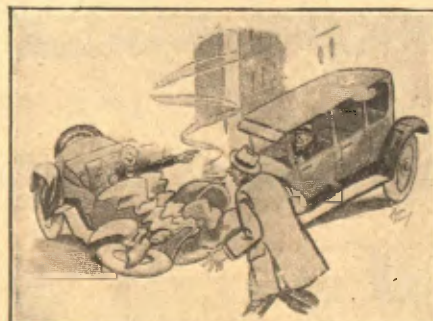
(Passing Show.)

— Però no m'havies dit que vindries amb el teu marit?

— Ai, que distreta que sóc! I això que m'havia fet un nus al mocador per recordar-me'n!

(London Opinion.)

L'espectador. — Què teniu que rieu tant? — Aquest de l'altre auto és el president de la meua Companyia d'Assurances d'Accidents!

(Life.)

Discos REGAL

Impressions Elèctriques

MARINA

Opera completa pels eminents artistes

Capsir, Lázaro, Mardones i Redondo

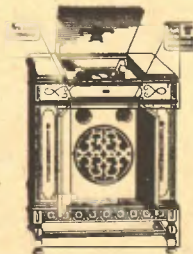
Dotze discos amb obsequi d'un luxós àlbum i estoig

Altres òperes completes

AIDA i TRAVIATA, de la Scala de Milà
TRISTAN I ISOLDA, del Teatre Wagner de Bayreuth

En preparació: MADAME BUTTERFLY i BOHEME

Demani's el nou catàleg amb més de 3,000 noves impressions elèctriques

Nous models de Grafonoles ortofòniques

Agustí Guarro: Angelus-Hall
7, Rambla de Catalunya, 7Feu fer els vostres gravats en la
UNIÓ DE FOTOGRAVADORS

CORTS, 481 : Telèfon 33421

Exposició de Barcelona de 1930

OBERTURA DEL RECINTE

Dies feiners, a les deu del matí Dies festius, a les nou del matí

TANCAMENT DEL RECINTE

Dies feiners, a les nou de la nit Dissabtes, vigílies dies festius
i dies festius, a les deu de la nit

PREUS D'ENTRADA

Dies feiners, **2'10 ptes.** Dies festius, **1'05 ptes.**

NOTA: En aquests preus va inclòs l'impost de Protecció a la Infància.

Palau Nacional

Obert cada dia, des de les deu del matí a les quatre de la tarda.
Entrada: 1'05 ptes.

Palau de l'Art Modern

Obert des de les deu del matí fins a les quatre de la tarda.
Entrada gratuïta.

Poble Espanyol

Obert cada dia, des de les deu del matí a les nou del vespre. Dissabte, vigílies de dies festius i dies festius, obert fins a dos quarts de deu de la vetlla.

Entrada ordinària: 1,05 ptes.

Els altres Palaus oberts al públic podran ésser visitats cada dia, de deu a una del matí i de tres a vuit de la tarda.

Pavelló Reial

Obert cada dia, de deu a una del matí i de tres a set de la tarda.
Entrada gratuïta.

Palau de les Missions

Obert cada dia, de deu a una del matí i de tres a vuit de la tarda.
Entrada: 0'50 ptes.

El públic podrà contemplar cada dia les fantàstiques il·luminacions i els jocs d'aigua.

Dies feiners, d'onze a una del matí i de quatre a sis tarda. Dies festius, de deu a una del matí i de quatre a sis tarda.

Brollador lluminós i cascades en combinacions alternades.

Cada dia, de sis a vuit del vespre.

Gran Parc d'Atraccions

ENTRADA D'AUTOMOBILS AL RECINTE

Dies feiners **4 pessetes**
Dies festius **2 " "**

NOTA: Els passis gratuïts d'entrada al recinte són vàlids fins a nou avís.

DELICIOSO PURGANTE

ACEITE RICINO

AIGUA DE ROCALLAURA

La deu més rica del món

Si vostè pateix d'Albuminúria, Litiasis úrica (mal de pedra), Bronquitis paronquimatosa, Neftitis crònica, es curarà radicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn amb ampolles de litre i de mig litre i en garrafons de vuit litres

Distribuidors generals

FORTUNY, S. A.

CARRER HOSPITAL, 32, Y SALMERÓN, 133

Anunciar

MIRADOR

és donar a conèixer un producte per tot Catalunya

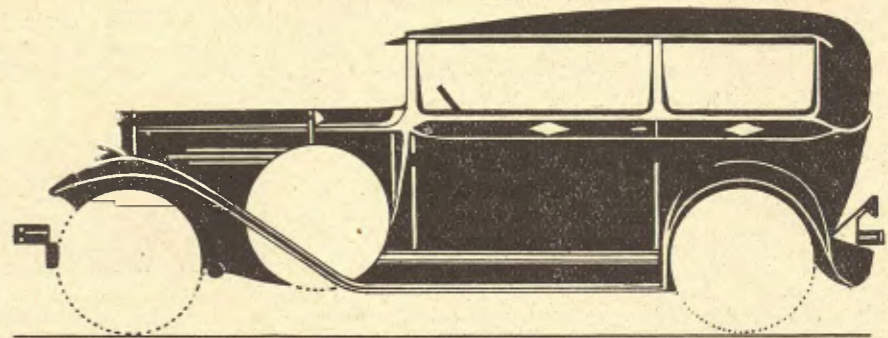

FERRATERIA PINTVRA

TAPISSERIA ORNAMENTACIÓ

PER A CARROSSERIES

S.A. AUTOWAGON
F. PETIT CUETARA

BARCELONA
ARIBAV.32

TOT PER LA CARROSSERIA

En ficar-se al llit

El dia ha estat dur i us prepareu a una nit de repòs que tanta falta us fa. Però temeu allò de cada nit: dues hores estossegant, sofocant-vos, sense agafar el són. Us heu passat el dia fumant, i la vostra gola irritada, amb l'escalfor del llit, és escomesa de Tos.

Puix coneixeu el perill, preveniu-vos. Tingueu avinent una capseta de **PASTILLES** del Dr. ANDREU, eficacíssimes contra tota mena de Tos. Cada nit, en colgar-vos, preneu una Pastilla i deixeu-la fondre a la boca. En resultarà un gran calmant per la vostra gola i els vostres bronquis, i podreu descansar tranquil.

Fumeu si us plau. Però preveniu-vos amb

Pastilles del Dr. Andreu

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correus: Apartat 196
Telef.: "CARBURS"

Mallorca, 234
BARCELONA

Telef.: 73013

CARBUR DE CALCI, Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corubion (Corunya) :: OXIGEN 99 % DE PURESIA, Fàbriques a Barcelona i València :: ACETILEN DISOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid i València :: FERRO MAGNESI i FERRO-SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i pessetes, cotó i altres teixits :: CALEFACCIO INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

Pressupostos, estudis, consultes i assaigs, gratis

Pastilles ASPAIME

Curen radicalment la TOS perquè combaten les seves causes

• Catarsos, ronquera, angines, laringitis, bronquitis, tuberculosi pulmonar, asma, i totes les afeccions, en general, de la gola, bronquis, i pulmons. — Les Pastilles ASPAIME són les receptades pels metges. — Les Pastilles ASPAIME són les preferides pels pacients. — Les Pastilles ASPAIME es venen a UNA pesseta la capsa en les principals farmàcies i drogueries.

Especialitat Farmacèutica del Laboratori SOKATARG
Carrer del Ter, 10 Telefón 50791 BARCELONA

URALITA
ELS MILLORS MATERIALS PER A LA CONSTRUCCIO

